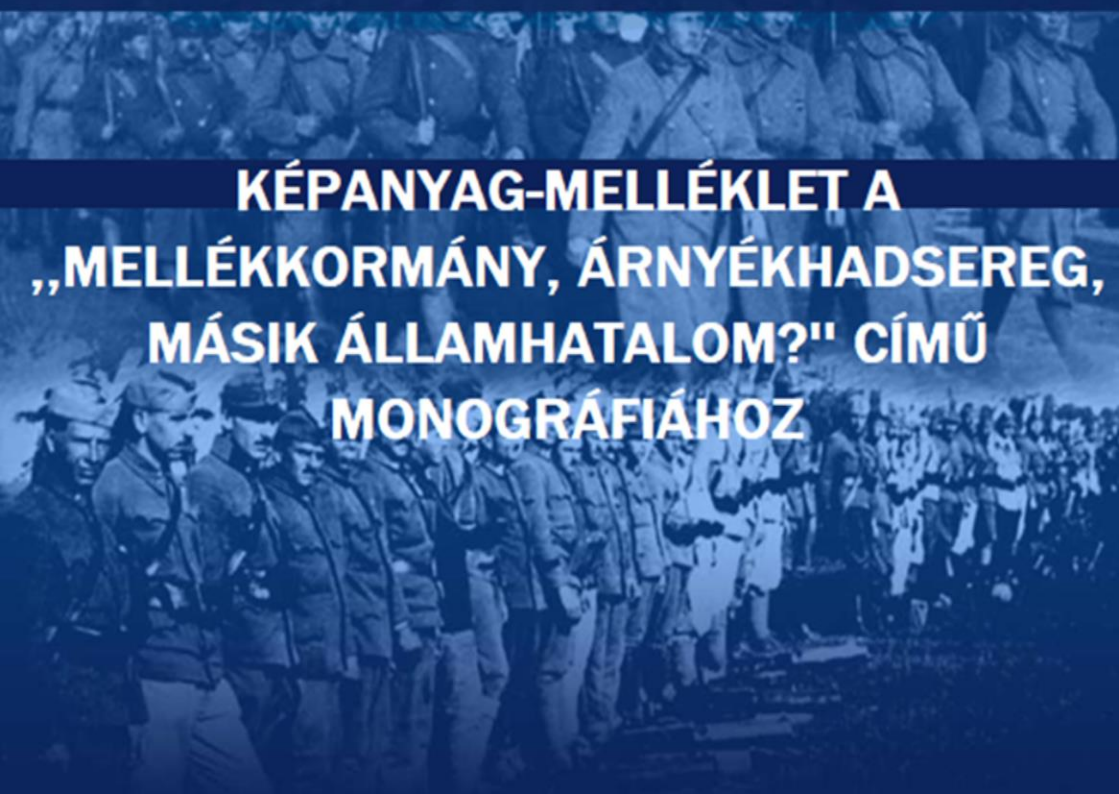

KÁNTÁS BALÁZS

A KÜLÖNÍTMÉNYESEK FÉNYKÉPALBUMA

KÉPANYAG-MELLÉKLET A
„MELLÉKKORMÁNY, ÁRNYÉKHADSEREG,
MÁSİK ÁLLAMHATALOM?" CÍMŰ
MONOGRÁFIÁHOZ

KÁNTÁS BALÁZS

A KÜLÖNÍTMÉNYESEK FÉNYKÉPALBUMA
KÉPANYAG-MELLÉKLET A „MELLÉKKORMÁNY,
ÁRNYÉKHADSEREG, MÁSIK ÁLLAMHATALOM?” CÍMŰ
MONOGRÁFIÁHOZ

ISBN 978-615-6250-57-5

Lektorálta:

Dr. habil. Fazekas Csaba PhD

Prof. dr. Zinner Tibor

Prof. dr. Borsi-Kálmán Béla DSc

Felelős kiadó–szerkesztő:

Dr. Zsávolya Zsoltán PhD

HORTHY-KORSZAK TÖRTÉNETÉNEK KUTATÁSÁÉRT
TÁRSASÁG
BUDAPEST, 2023

*A csak elektronikusan publikált dokumentumkötet megjelenését a Magyarbani Zsidó
Imaegylet Egyesület (ZSIMA) támogatta, melynek a szerző tudományos tanácsadója,
kutatója.*

BEVEZETÉS

A HORTHY-KORSZAK „FEHÉR MÉLYÁLLAM”-A ÉS A „KÜLÖNÍTMÉNYESEK” VILÁGA – RADIKÁLIS JOBBOLDALI, TITKOS FÉLKATONAI SZERVEZETEK, PARAMILITÁRIS- PARAPOLITIKAI HÁLÓZAT A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT

Miként azt a jelen dokumentumkötet (történeti fényképgyűjtemény) összeállítója és közlétevője már számos, a témához kapcsolódó, korábbi szakmai publikációjában kifejtette: titokban működő szervezetek történetéről értekezni az egyik leghálátlanabb történetírói feladat, hiszen az ilyen organizációk jellemzően kevés iratot képeznek, vagy éppenséggel egyáltalán nem állítanak elő és hagynak hátra írott dokumentumokat... Minél nagyobb továbbá az időbeli távolság, annál nehezebb a mindenkori kutató számára egy szervezet múltbeli tevékenységét bármilyen módon is nyomon követni, rekonstruálni. Márpedig a magyar történelem viharos időszakai közé tartozó Horthy-korszak, főként annak első néhány éve bővelkedett – elsősorban jobboldali, irredenta eszmék mentén szerveződő, és ezzel persze nem szükségszerűen együtt járó módon, de igen gyakran az antiszemitizmust sem nélkülöző – titkos társadalmi egyesületekben, társaságokban, szövetségekben,

melyek a politikai életet is bizonyos mértékig befolyásolták. E titokban működő szervezeteknek olykor volt legális fedőszervezete (a legálisan bejegyzett egyesületek egyébként pártpolitikai aktivitást a korabeli jogszabályok szerint elvileg nem folytathattak) valamilyen társadalmi egyesület formájában, olykor pedig informális keretek között, csupán a tagok közti szóbeli megbeszélések és utasítások alapján fejtették ki a tevékenységüket. Miként azt Mester Miklós történész, országgyűlési képviselő és kultúrpolitikus, a Horthy-korszak egyik jelentős történelmi tanúja – aki persze maga is számos ilyen titkos szervezetben tag volt – írja érzékletesen emlékirataiban:

„Létezett egy tucatnyi titkos, féltitkos és igen zárt, exkluzív tagsággal rendelkező társaság, melyek berkeiben dőlt el lényegében, hogy a vezető pozíciókat kikkel töltik be, hogyan állítják össze a kormányzópártot, kik indulhatnak képviselőként, kik lesznek az ispánok, alispánok, szolgabírók, csendőrparancsnokok, kik kerülhetnek be a kormányzó szűk tanácsadói körébe.”¹

Mielőtt azonban rátérnék arra, melyek is voltak a két világháború közötti korszak valóban létező és valós politikai

¹ Régebben: OSZK 1956-os Intézet OHA – 45. sz. 53. Mester Miklós-interjú. Készítette Gyurgyák János – Varga Tamás 1986-ban. A memoárt – miután az Intézetet megszüntették – a VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár őrzi (HU-VTIL) napjainkban. Idézi: SZEKÉR Nóra, *Titkos társaság. A Magyar Testvéri Közösség Története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2017, 78.

érdekérvényesítő képességekkel rendelkező legjelentősebb titkos társaságai, melyek befolyását azonban hangsúlyozottan nem érdemes misztifikálni és túlbecsülni, érdemes egy rövid, elméleti jellegű kitérőt tenni azt illetően, jellemzően mit is ért a nemzetközi szakirodalom a *titkos társaság* fogalma alatt, illetve az ilyen társadalmi szervezeteknek mely típusai, altípusai ismertek. Mivel munkám alapvetően nem elméleti, hanem történeti orientáltságú mű, elsősorban politika- és hadtörténelmi szakmunka (hadtörténelmi, mert a magyar radikális jobboldali titkos szervezetek egy jó része a magyar haderő félhivatalos kiegészítő alakulataként is funkcionált), így az erre vonatkozó, definitív jellegű elméleti kitekintést igyekszem rövidre fogni, habár vizsgálódásom során végig igyekszünk nem csupán politika- és had-, de társadalom- és művelődéstörténeti szempontokat is igyekszem figyelembe venni.

A téma könyvtárnyi nemzetközi szakirodalma szerint, bár a definíció kissé közhelyszerű, de *titkos társaságnak* nevezünk minden olyan szervezetet, amely a következők közül legalább egy tulajdonsággal rendelkezik: titkos tagság, titkos szervezeti felépítés, titkos szabályzat, titkos tanítás, titkos csoportosulás, titkos tevékenység.² A legalább részben vagy egészen titkosan működő szervezetek története

² Lásd például: David V. BARRETT, *Titkos társaságok. Az ősiektől és rejtettektől a modernekig és álcázottakig*, ford. DARÓCZI Enikő, Budapest, Gold Book Kft., 2001, 10–19.

természetesen szinte egyidős magával az emberiséggel, ugyanakkor, mint azt már fentebb is említettem, jellemzően kevés adatot szolgáltatnak ki magukról a kívülállóknak, illetve kevés értékelhető forrást képeznek és hagynak hátra, ezért a történetük nehezen kutatható, a róluk szóló hiedelmek, legendák, összeesküvés-elméletek pedig még nehezebben választhatók el a valós történelmi tényektől.

A titkos társaságokon belül három vagy négy nagyobb alcsoport különböztethető meg: ezek a vallási, a politikai/politizáló, valamint a bűnöző titkos társaságok. Egyes szerzők továbbá joggal negyedik, önálló kategóriaként kezelik a beavatási titkos társaságokat (ilyen például a hosszú múltra visszatekintő, máig közismert szabadkőműves mozgalom). A beavatási titkos társaságok azonban, noha nem feltétlenül tűznek ki deklarált vallási vagy politikai célokat, illetve a tevékenységük sem feltétlenül törvénytelen, sok esetben egyúttal a fenti három kategória valamelyikének a megjelenési formái, hiszen a tagság jellemzően a titkos vallási, politikai és bűnözői szervezetekben is bizonyos formalizált elemeket tartalmazó (pl. próba- és eskütétel) beavatási ceremónia útján nyerhető el.³

A vallási titkos társaságok nagy része eredetileg valamely általánosan elfogadott hitelvvel ellentétes nézetet valló szekta. A szekta, azaz általában egy valamely nagyobb

³ Vö. Jean-François SIGNIER, *Titkos társaságok*, Athenaeum Kiadó, Budapest, 2006.

vallási felekezetből kivált, annak egyes tanait megtagadó, és csak egy bizonyos dogmarendszer vagy vallási tanító tanításait elfogadó vallási csoport, önmagában még nem titkos társaság, csak akkor válik azzá, ha zárt, ezoterikus közösséggé alakul, amely a be nem avatottak előtt el is titkolja a tanait és rituáléit, mint például az alaviták, taríkáék és drúzok az iszlám valláson belül. A vallási titkos társaságok általában erősen elitisták, és hitük szerint az Istenhez/istenekhez vezető út csak egy szűk, kiválasztott kisebbség, a beavatottak számára megismerhető, a többi ember, az avatatlanok pedig alkalmatlanok az isteni kinyilatkoztatás megértésére és befogadására.⁴ Lehet egy vallási szervezet titkos társaság akkor is, ha maga a tagság ténye titkos, ez egyébként a múltban például az eretnek keresztény mozgalmaknak is jellemzője volt, hiszen ugyanazon vallás a domináns irányzata, a katolicizmus részéről üldözésnek voltak kitéve.⁵ De vallási titkos társaságokra emlékeztettek a történelem során a különböző gnosztikus vallások felekezetei, ugyanakkor például sokan vallási alapú titkos társaságnak tartják a keresztény vallás római katolikus irányzatán belül működő, állítólag jelentős politikai befolyásra is törekvő, vagy azzal egyenesen

⁴ A vallási titkos társaságokról/titkos vallási felekezetekről lásd bővebben például: David V. BARRETT, *The New Believers. Sects, 'Cults' and Alternative Religions*, London, Cassel Publishing, 2003.

⁵ SIGNIER, i. m. 10–11.

rendelkező szervezetet, az Opus Deit is, noha ennek titkos tevékenysége és céljai korántsem bizonyítottak.⁶

A politikai titkos társaságok értelemszerűen meghatározott politikai célok megvalósítása érdekében létrejövő társadalmi szervezetek. Titkosságuk és szervezeti formájuk részei a politikai stratégiájuknak, és az általuk kitűzött politikai cél elérése után rendszerint megszűnnek, de ha nem, akkor új működési területet találnak maguknak, ami többnyire illegális tevékenységet, bűnözést jelent. A politikai titkos társaságok létrejöhetnek a fennálló államrend megdöntése céljából, ebben az esetben illegális szervezkedésekről beszélünk, de ritkább esetben akár éppen annak megőrzésére is, mint a – jellemzően elnyomó – kormányzat egyfajta meghosszabbított, láthatatlan kezei, ilyenkor pedig titkos állami vagy kvázi-állami szervekről beszélünk.⁷ A titokban működő politikai szervezetek gyakran folyamodnak erőszakos eszközökhöz a céljaik elérése érdekében, az egyes forradalmár mozgalmak a fennálló politikai hatalom megdöntése céljából például a történelem során számtalan alkalommal követtek el merényleteket, terrorcselekményeket, vagy robbantottak ki felkeléseket. Ilyen titkos politikai szervezet volt például a 19. század első felében a sok kis fejedelemségből álló Olaszország egységesítéséért

⁶ Uo. 70–73.

⁷ Uo. 134–135.

küzdő carbonari mozgalom,⁸ vagy a cári uralom megdöntésére szövetkező, ugyancsak a 19. században működő dekabrista szervezkedés,⁹ de ilyen volt a 20. század első felében a horvát függetlenségért küzdő, terrorcselekményektől sem visszariadó, katonai jellegű usztasa mozgalom,¹⁰ vagy a német nemzetiszocializmus eszmei alapjait állítólag lefektető, ezotériától sem mentes Thule Társaság.¹¹ A történelem során rengeteg titkos politikai szervezet küzdött sokszor erőszakos eszközökkel a hatalom megszerzéséért, illetve szélsőjobboldali vagy éppen szélsőbaloldali eszmék mentén lefektetett célokért, a titkosság és a konspiráció pedig még ma is gyakran a szélsőséges politikai csoportok működésmódjához tartoznak. Valószínűleg a máig létező, amerikai rasszista titkos társaságot, a Ku-Klux-Klant, amely egyébként az Egyesület Államokban önmagában nem illegális szervezet, sem kell részletesebben bemutatni, hiszen az is köztudottan radikális, kirekesztésen alapuló politikai eszmék mentén szerveződik. A titkos politikai szervezetek tevékenysége ugyanakkor szorosan kötődik az egymással hadban, vagy legalábbis feszült viszonyban álló országok közötti konfliktusok történetéhez is, így olykor nehezen választható el a titokban működő állami,

⁸ Uo. 146–149.

⁹ Uo. 150–151.

¹⁰ Uo. 174–175.

¹¹ Uo. 168–169.

hírszerző és kémelhárító szervezetektől, titkosszolgálatoktól, melyek a tevékenységüket saját hazájuk szolgálatában, és ezzel együtt gyakran más államok és kormányok rovására, azok ellenében végzik – ez Magyarországon is így volt a két világháború közötti időszakban.¹²

A bűnözői titkos társaságok, titkos bűnszövetkezetek működése nem szorul különösebb magyarázatra, hiszen ezek a szervezetek illegálisan, a székhelyükül szolgáló ország vagy országok hatályos jogszabályait áthágva működnek, sőt, tevékenységük nagyon gyakran az államhatárokon is átnyúlik. Az ilyen szervezetek egyik legfőbb eszköze a titkosság, és tevékenységük részleteinek nyilvánosságtól való elzárása alapvető feltétele a tevékenységük folytatásának, a gazdasági folyamatokban való részvételüknek. A szervezett bűnözés ugyanis olyan kockázatos tevékenység, amely maximális fegyelmet, a szervezethez való feltétlen hűséget, és mindenekelőtt titoktartást, hallgatást követel a benne résztvevőktől. A bűnszervezetek általában egyúttal beavatási titkos társaságok is, hiszen jellemzően tanúk jelenlétében esküt vesznek újonnan belépő tagjaiktól, a belépő pedig jellemzően hűséget és titoktartást fogad, melynek megszegése esetén az áruló – például a hatóságokkal együttműködő,

¹² A titkos politikai szervezetek és a hírszerző/kémelhárító szolgálatok kapcsolódásáról lásd bővebben: Christopher ANDREW, *The Secret World. A History of Intelligence*, London, Penguin Books, 2019.

társait feladó bűnöző – igen gyakran valóban halállal lakol.¹³ Ilyen titokban, legalábbis jórészt a nyilvánosság kizárásával működő, a jogszabályokat és a társadalmi együttélési szabályokat semmibe vevő szervezetet képeztek a történelem során például az orgyilkosságra is felbérrelhető zsoldos katonák, a nindzsák a közép- és kora újkori Japánban,¹⁴ de ilyen ma is létező, veszélyes bűnszervezetek a jól ismert olasz maffia,¹⁵ a kínai triádok,¹⁶ vagy a japán jakuza.¹⁷ Ezek a szervezetek esetében nem kérdés, hogy igen komoly veszélyt jelentenek a társadalmakra, amelyeken belül működnek, és tevékenységük alapvetően rendészeti, súlyosabb esetben akár nemzetbiztonsági kérdés. Voltak és vannak példák arra is, hogy a titokban működő bűnszövetkezetek az állam működésének minél erőteljesebb befolyásolására törekszenek a saját hasznuk növelése reményében, ilyen módon pedig politikai célokat is kitűznek, korrupt politikusok és állami hivatalnokok beszerzése és megvesztegetése által pedig egyúttal titkos politikai szervezetekké is válnak.¹⁸ Elég például, ha csak a Dél-Amerikában működő, egyes országokat

¹³ SIGNIER, i. m. 200–201.

¹⁴ Uo. 204–205.

¹⁵ Uo. 232–233.

¹⁶ Uo. 210–213.

¹⁷ Uo. 230–231.

¹⁸ A szervezett bűnözői csoportok és a politika összefonódásáról lásd bővebben: Giovanni A. TRAVAGLINO–Lisbeth DRURY, *The Secret Power of Criminal Organizations. A Social Psychological Approach*, Springer, Berlin, 2020.

olykor a polgárháború szélére sodró, nemzetközi szinten tevékenykedő drokartellekre gondolunk.¹⁹

A fentebb említett beavatási/iniciációs titkos társaságok esetében a beavatás mindig szertartásos, legalább enyhén misztikus, és azt az érzetet kelti a beavatott személyben, az újonnan felvett tagban, hogy általa valamilyen magasabb rendű eszmei közösség tagja lett. Általában a közösség titkos tanításaiba, vagy annak megszerzési lehetőségébe avatják be a jelöltet, vagyis a beavatott a továbbiakban jogosulttá válik megismerni a zárt közösség titkos elméleteit, céljait, működésmódját, szervezeti felépítését. A beavatási társaságok a világot két embertípusra osztják, saját tagjaikra, a beavatottakra, és a beavatatlanokra vagy profánokra. A beavatási titkos társaságok ugyanakkor abban különböznek a titkos vallási felekezetektől, hogy általában nem állítják, hogy titkos tudásuk isteni eredetű lenne, inkább bizonyos világnézeti alapelveket fektetnek le és módszereket ajánlanak a híveiknek, hogy megtalálják a boldogulást, és a maguk módján jobb helyé tegyék a világot.²⁰ Bár titokzatosságuk és exkluzív tagságuk miatt máig igen sok összeesküvés-elmélet lengi körül őket, és ennek köszönhetően gyakran bélyegzik őket titkos vallási, politikai vagy akár bűnözői szervezetnek, a beavatási titkos társaságok

¹⁹ SIGNIER, i. m. 234–235.

²⁰ Uo. 79–81.

sok esetben tényleg pusztán világnézeti alapúak, és bár zártan, de a törvényeket tiszteletben tartva működnek.

A közismert, ugyanakkor valószínűleg semmiféle világösszeesküvést meg nem valósító, egyébként nem is centralizált, számos irányzattal rendelkező szabadkőműves mozgalom például exkluzív világnézeti alapú társaságok összessége, amelyek bizonyos humanista alapelvek, a felvilágosodás eszméinek elfogadását, vallási és politikai toleranciát, illetve a „minden ember egyenlő” elvének elfogadását követelik meg tagjaiktól, a működésük pedig deklaráltan apolitikus, összejöveteleiken aktuálpolitikai témákkal jellemzően nem foglalkoznak. Némelyik szabadkőműves irányzat elvárja, hogy tagjai valamely vallás követői legyenek, és higgyenek egy felsőbb hatalomban, legalább a szabadkőművesek által szimbolikusan tisztelt isten-allegóriában, a Világegyetem Nagy Építőmesterében, más irányzatok ateistákat is felvesznek a tagjaik közé, és elég, ha a jelölt alapvetően toleráns, humanista világnézetet követ. Bár e mozgalomról sokan gondolják, hogy a világnézeti alapú, spekulatív, soraiba jellemzően értelmiségieket fogadó szervezet álcája mögött titkos politikai és gazdasági tevékenységet folytat, és a világ irányítására, de legalábbis a nemzetközi nagypolitika és a világgazdaság befolyásolására törekszik, valójában a legtöbb demokratikus országban bejegyzett egyesületeket képez, amelyekhez bizonyos

megszorításokkal szinte bárki csatlakozhat.²¹ Hasonló exkluzív, alapvetően világnézeti és szakmai alapú, sem nem vallási, sem nem politikai alapú, illegális tevékenységet pedig főként nem folytató szervezet a kiemelkedő műszaki szakembereket, mérnököket, technikusokat, szerelőket tömörítő, máig működő, a szabadkőművességgel közös eszmetörténeti gyökerekkel rendelkező mesterlegény mozgalom,²² vagy a szabadkőművesekkel ugyancsak szoros történeti kapcsolatban álló, ám annál jóval ezoterikusabb rózsakeresztes mozgalom.²³ E világnézeti alapú szervezetek magukat egyébként manapság inkább *zárt*, mint *titkos* társaságként szokták definiálni, ami azt jelenti, hogy tanaik, rítusaik, céljaik ma már az internetnek és a róluk szóló könyvtárnyi szakirodalomnak, nem egyszer bennük tagsággal bíró, a saját mozgalmuk történetét kutató szerzők könyveinek és tanulmányainak köszönhetően nem kifejezetten titkosak, azaz kívülállók, beavatatlanok számára is nagy vonalakban megismerhetők, a tagnévsoruk viszont alapvetően nem nyilvános. A tagok önmagukat bárki előtt felfedhetik, tagtársaikról viszont nem nyilatkozhatnak azok engedélye nélkül, és ha így tesznek, a mozgalmából való kizárásukat is kockáztathatják.

²¹ Uo. 110–115.

²² Uo. 98–103.

²³ Uo. 104–109.

Az Amerikai Egyesület Államokban továbbá jelentős hagyománya van annak, hogy a nagy, neves egyetemek diákszövetségei egyúttal exkluzív, beavatási titkos társaságokat is szervezenek, amelyekbe a tagok meghívás útján kerülhetnek be, így akár önálló alkategóriaként is definiálhatnánk a felsőoktatási intézményhez kötődő titkos társaságokat, titkos diák- és öregdiák-egyesületeket. A legismertebb ezek közül talán a Yale Egyetem aktív és egykori hallgatóit tömörítő Csont és Koponya Társasága (Skull and Bones), melyről szintén sokan gondolják, hogy valójában befolyásos politizáló titkos társaság, hiszen számos prominens, a Yale Egyetemen diplomát szerzett amerikai politikus – köztük kongresszusi képviselők, szenátorok, elnökök – és üzletember vállaltan a szervezet tagja volt. Ugyanakkor valószínű, hogy a Skull and Bones esetében sincs szó többről, mint egy erősen elitista jellegű, bizonyos ijesztőnek ható beavatási rituálékat alkalmazó, tagjait jellemzően az amerikai felső középosztály soraiból szelektáló, ám semmiféle komolyabb titkos és/vagy illegális tevékenységet nem folytató diák- és öregdiák-egyesületről.²⁴

Miként az *Mellékkormány, árnyékhadserg, másik államhatalom?* – Radikális jobboldali titkos szervezetek a Horthy-

²⁴ Az amerikai felsőoktatási titkos társaságokról, titkos diákegyesületekről lásd például: Alexandra ROBBINS, *Secrets of the Tomb. Skull and Bones, the Ivy League, and the Hidden Paths of Power*, Back Bay Books, Boston–New York, 2002.

*korszak Magyarországon és kapcsolatuk a magyar állammal*²⁵ című terjedelmes monográfiámban kimerítően elemeztem, melynek a jelen életrajzi adattár a kibővített melléklete kíván lenni, Magyarországon a két világháború közötti időszakban elsősorban nem vallási alapú, ezoterikus tanokat követő, spekulatív, hanem leginkább politizáló, határozott politikai célokat kitűző, főként jobboldali, és leginkább radikális jobboldali eszmék mentén szerveződő titkos társaságok működtek, nem egyszer félkatonai-katonai, és kvázi-állami szervezet jelleggel, a magyar állam egyfajta mélyállamát is képezve. Miként arra Pócs Nándor is felhívja a figyelmet, obskúrus külsőségeik ellenére e szervezetek többsége nagyon is racionális és határozott politikai elképzelések mentén szerveződött, az állammal/kormányzattal szoros kapcsolatban álltak, titkosságukat pedig főleg a nyilvános politikai térben nem vállalható célok (például a trianoni békeszerződés területi revíziója, őrsegváltás, politikai tisztogatás) magyarázzák.²⁶ Bár némelyikük ilyen szervezet követett bizonyos ezoterikus külsőségeket, elsősorban az általuk gyűlölt, mégiscsak mintának tekintett szabadkőművesség szimbolikájából merítve, és beavatási szertartásokról is fennmaradtak adatok,

²⁵ Kántás Balázs, *Mellékkormány, árnyékhadsereg, másik állambatalom? Radikális jobboldali titkos szervezetek a Horthy-korszak Magyarországon és kapcsolatuk a magyar állammal*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2023.

²⁶ PÓCS Nándor, *Varjúsereg. Kovács Tivadar és a magyar fajvédelem láthatatlan útjai*, Budapest–Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára–Kronosz Kiadó, 2022.

ezek elsősorban mégis politikai szervezetek voltak, melyeknek nagyon is gyakorlatias céljaik voltak. Befolyásos politikus, katonatiszt és állami főtisztviselő tagjaik révén szoros kapcsolatban álltak a fennálló autoriter konzervatív kormányzattal, tagsággal bírt bennük nem egy miniszterelnök és miniszter, ugyanakkor bizonyos esetekben éppen a kormány ellen léptek fel, alsóbb szinteken – elsősorban katonai körök szervezkedéseiről beszélünk – nem egyszer akár a rezsim megdöntésének szándékát is célul tűzték ki, ezért, mivel tagjaik egyértelműen áthágták a hatályos jogszabályokat, tevékenységük egy része bűnelkövetésként is definiálható. Az 1920-as években működő, komoly kormányzati támogatást élvező, befolyásos katonatisztek által vezetett titkos fegyveres formációk esetében, melyek részben az első világháború elvesztése után komoly fegyverkezési korlátozások alatt álló magyar haderő rejtett kiegészítő alakulataiként is működtek, például igen vékony volt a határ a titkos(szolgálati jellegű) állami vagy kvázi-állami szervezet, a politizáló titkos társaság, valamint az egyes tagjaik által elkövetett súlyos bűncselekményeknek köszönhetően a bűn- és terrorszervezet között.

Az 1919-es évtől kezdve Magyarországon működő, fénykorukat az 1920-as évek első felében élő, nagyszámú, egymással szoros átfedéseket mutató titkos és féltitkos nacionalista szervezet, illetve a hozzájuk ezer szállal kötődő, sokszor titokban működő, jobboldali fegyveres formációk,

paramilitáris alakulatok működését a maguk komplexitásában, szövevényességében leginkább konkrét példák és velük kapcsolatba hozható események, tehát mikrotörténelmi esettanulmányok útján érthetjük meg. E szervezetek legláthatóbb, legtapasztalhatóbb megnyilvánulási formája ugyanis leginkább a félkatonai működésmód, a *paramilitarizmus* volt. A paramilitáris tevékenységet és szervezeteket, melyek az első világháború utáni években különböző intenzitással Európa szinte minden államában jelen voltak, a téma nemzetközi szakirodalma többnyire úgy szokta definiálni, mint olyan katonai vagy kvázi-katonai szervezeteket és cselekményeket, amelyek kiegészítik a konvencionális katonai alakulatok működését, vagy egyenesen azok helyébe lépnek.²⁷ Erre némely esetben az állam kereteinek átmeneti vagy akár tartós felbomlása adott lehetőséget, más esetekben az állam maga használja fel az ilyen alakulatokat, megint másutt a paramilitáris formációk a fennálló állam ellenében lépnek fel.²⁸ Magyarországon a huszadik század első felében mindháromra volt példa, bár az 1919-es ellenforradalmi hullám után a kormányzat a radikális jobboldali paramilitáris mozgalmakat és titkos szervezeteket

²⁷ Robert GERWARTH–John HORNE, *Paramilitarizmus az első világháború után*, ford. VÁRADY Péter, in *Háború béke idején. Paramilitáris erők Európában az első világháború után*, szerk. Robert GERWARTH–John HORNE, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017, 13–32, 13–14. Illetve: Robert GERWARTH, *The Vanquished. Why the First World War Failed to End, 1917–1923*, Farrar, Straus and Girou, 2016.

²⁸ GERWARTH–HORNE, i. m. 14.

elsősorban a saját hatlamának megszilárdítására használta fel, és a haderő kiegészítő alakulataiként alkalmazta őket.

Munkám célja, és ez csak úgy a monográfiára, mint a hozzá kapcsolódó jelen dokumentumkötetre vonatkozik, elsősorban a korai magyar radikális jobboldali szervezetek (részben paramilitáris, részben aktívan politizáló, politikai-parapolitikai) működés módjának, valamint a titokban működő, nem egyszer fegyveres szélsőjobboldali szervezetek és az állam/kormányzat komplex és ellentmondásos viszonyának, illetve e jelenségek tágabb társadalmi-politikai-katonai kontextusának a vizsgálata és bemutatása.

Monográfiámban először is tehát röviden áttekintettem a téma nem túl bőszeges magyarországi historiográfiáját, azaz összegzem és értékelem a témában eddig született fontosabb szakirodalmi műveket, melyek száma egyébként a rendszerváltozás óta szerencsére folyamatosan nő, illetve a megszülető korszak-monográfiák és politikuséletrajzok legalább az említés szintjén a jobboldali politizáló titkos társaságok történetével és magyar politikában betöltött szerepével is foglalkoznak.

Historiográfiai összefoglalóm után könyvemben megkísértem rekonstruálni a Horthy-korszak legjelentősebb magyar titkos szervezete, az Etelközi Szövetség (rövidítve jelelmzően EX, ET vagy X) történetét. A korszak kiterjedt befolyással rendelkező, a szabadkőművesség ellenében alakult, annak sajátosan magyar, nacionalista változataként

funkcionáló, politizáló, alapvetően kormányközeli-kormánypárti titkos társaságáról titkossága és titokzatossága ellenére viszonylag sokat tudunk, elsősorban egyik alapítója, Zadravecz István tábori püspök emlékiratainak köszönhetően.²⁹ Az EX a magyar irredenta, fajvédő legális és illegális egyesületek többségét közvetett módon irányította, így azok ernyőszervezetének is tekinthető. Valószínűleg 1919 novemberében alakult Szegeden, az ellenforradalmi kormány politikusai és a Nemzeti Hadsereg tisztjei részvételével. Megemlítené továbbá az is, hogy bár a szakirodalom igen gyakran illeti az Etelközi Szövetséget a *szélsőjobboldali* jelzővel, a szervezet maga politikailag igen heterogén volt. Bár célkitűzései között a tragikus történelmi helyzetnek köszönhetően, amelyben született, valóban szerepeltek radikális elemek, nem kezelhető egyszerűen a korai magyar jobboldali radikalizmus csúcsszerveként, hiszen a tagok között együtt voltak jelen a kormánypárti mérsékelt jobboldal és a radikális jobboldal képviselői, valamint a legitimisták és a szabad királyválasztók is, akiket az összeomlást, forradalmakat, polgárháborút, majd terület-elcsatolást elszenvedett, megcsonkított ország területi integritásának helyreállításának eszméje egyesített. Bethlen Istvánt, Teleki

²⁹ ZADRAVECZ István, *Páter Zadravecz titkos naplója*, forráskiad. BORSÁNYI György, Kossuth Könyvkiadó, 1967. Az eredeti forrás ma az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában található: HU-ÁBTL-4.1-A-719. Zadravecz naplója alapján készült egy állambiztonsági jelentés is az EX-ről az 1940-es évek végén: HU-ÁBTL-4.1. A-686. Etelközi Szövetség.

Pált vagy Bánffy Miklóst, a korszak jelentős, és hibáik ellenére a magyar történelemben alapvetően inkább pozitív szerepet játszó konzervatív politikusait, akik egyúttal az EX tagjai is voltak, például mindenképpen túlzás és leegyszerűsítés volna a *szélsőjobbboldali* vagy a *radikális jobbboldali* jelzővel illetni.

Vezető szerepet töltöttek be az egyesületben ugyanakkor olyan radikális jobbboldali politikusok, mint Eckhardt Tibor, aki 1923 decemberétől az Ébredő Magyarok Egyesületének, a korszak legbefolyásosabb nacionalista tömegszervezetének elnöki tisztét is betöltötte, illetve fokozatosan ragadta magához a szervezet vezetését a politikai radikalizmusáról ismert, a kormánypártból 1923-ban kilépő, majd a radikális jobboldal parlamenti képviselőjét megteremtő Magyar Nemzeti Függetlenségi (Fajvédő) Pártot megalapító Gömbös Gyula későbbi miniszterelnök, a korai magyar szélsőjobbboldali erők informális vezetője is. A szervezet története főleg az 1920-as évekre vonatkozóan ismert, az ezt követő időszakról jóval kevesebb adat áll rendelkezésre, de legalább a kitekintés szintjén igyekszem rekonstruálni a titkos társaság történetét egészen annak megszűnéséig, 1945-ig.

Ezt követően megkíséreltem feltárni a Kettőskereszt Vérszövetség nevű, állami, vagy legalábbis kvázi-állami szervként működő, sajátos titkos katonai formáció és bizonyos hozzá kötődő mikrotörténeti esettanulmányok bemutatása által a Horthy-korszak első éveiben működő

magyar jobboldali milicista mozgalom³⁰ csupán töredékesen rekonstruálható történetét, illetve e mozgalom az 1920-as évek, majd közvetve a későbbi időszak politikai eseményeire gyakorolt (dokumentálható) hatásait. Ha lehet hinni a szórványos forrásoknak, úgy a szervezet minden valószínűség szerint szintén 1919 őszén jött létre az ellenforradalom védelmére, illetve a kommunista és más baloldali erők elleni harcra. A trianoni békeszerződés aláírása után az irredentizmust, a megcsonkított ország területi integritásának helyreállítására való törekvést is felvette a céljai közé. Lényegében az Etelközi Szövetség közvetett irányítása alá tartozott, a német *Freikorps*sokhoz hasonlóan a fegyverkezési korlátozások álló magyar haderő titkos, tartalékos jellegű kiegészítő alakulatainak ernyőszerveként funkcionált, így módon pedig szoros átfedést mutatott az ellenforradalmi korszak első éveiben működő irreguláris katonai különítményekkel. A szervezet hasonló volt a német *Schwarze Reichswehr*hez, („Fekete Hadsereg”), melynek – a radikális jobboldali mozgalmakhoz, többek között a Hitler vezette Nemzetiszocialista Párthoz is szorosan kötődő – különböző szabadcsapatait, a *Freikorps*okat a német kormány is a fegyverkezési korlátozás alatt álló haderő félhivatalos

³⁰ Az első világháború után Magyarországon is megjelenő, részben vagy teljesen állami kontroll nélkül működő (fél)katonai alakulatokra vonatkozó kifejezést Bodó Bélától, a fehérterror néven ismert paramilitáris erőszakhullám jeles kutatójától kölcsönözöm: BODÓ Béla, *Héjjas Iván. Egy ellenforradalmár élete*, 2000, 2010/10, 9–27.

tartalékos egységeiként kezelte, illetve titokban felfegyverezte és pénzzel támogatta. A két fegyverkezési korlátozás alatt álló ország „árnyékhadseregei” az 1920-as években egyébként szoros kapcsolatban is álltak egymással. Narratívánk ilyen értelemben nem más, mint a magyar *Freikorps*ok története, némi nemzetközi kitekintéssel. A Kettőskereszt Vérszövetség alapvetően kettős célt szolgált, hiszen a kormány egyrészt politikai rendészeti, belső elhárítási célra használta a szervezetet, amelynek kiemelt feladatai közé tartozott a baloldali érzelmű emberek megfigyelése és az ilyen politikai szervezkedések ellehetetlenítése, másrészt tagjai a trianoni békeszerződés értelmében a környező kistantant országokhoz csatolt magyarlakta területeket végeztek és diverziós és hírszerző tevékenységet,³¹ középtávú céljuk pedig a magyarlakta területek visszafoglalásának előkészítése volt. A szervezet tagjai ugyanakkor – nem a kormány jóváhagyásával vagy tudtával – számos esetben átlépték a törvényes kereteket, és súlyos bűncselekményeket követtek el. A Kettőskereszt Vérszövetség 1923-ban hivatalosan megszűnt, a valóságban azonban tovább élt különböző, elsősorban rendvédelmi célt szolgáló, ám a formálisan a belügyi tárca irányítása alá tartozó, ám valójában továbbra is a haderő rejtett kiegészítő alakulataiként működő karhatalmi milíciák és

³¹ A diverzióról, mint a hadviselés formájáról lásd bővebben a magyar hadtudományi szakirodalomból: KŐSZEGVÁRI Tibor, *Diverzió*, Zrínyi Katonai Kiadó, 1984.

az 1930-as évek végéig ugyancsak rejtésben tevékenykedő katonai titkosszolgálati szervezetek formájában. Az egykori különítményes katonák és fegyveres ellenforradalmárok hálózata egyáltalán nem szűnt meg működni, a második világháború éveit pedig a kormányzat is reaktiválta a milíciákat céljai elérése érdekében, némi leegyszerűsítéssel újjáélesztve az 1920-as évek rettegett titkos katonai szervezetét, a Kettőskereszt Vérszövetséget.

A Kettőskereszt Vérszövetség töredékes történetének aprólékos feltárása után egy ahhoz szorosan kötődő radikális jobboldali titkos társaságot vizsgáltam, amely valahol a paramilitarizmus és a bűnözés határán foglal helyet. Az 1920-as évek radikális jobboldali titkos szervezeteinek és titkos paramilitáris alakulatainak működésére ugyanis további, igen jó esettanulmányként szolgálhat a Cselekvő Magyarok Tábora névre hallgató organizáció bemutatása, amelynek tagjai súlyos bűncselekményeket, többek között rablógyilkosságot követtek el, így konkrét tevékenységükről többek között az ellen nyomán lefolyt büntetőper irataiból tudunk. A szervezetet a rendelkezésre álló adatok alapján 1922–1923 körül kezdte el szervezni Bedő József magánhivatalnok és Dula József államvasúti tisztviselő, két Erdélyből repatriált, viszonylag fiatal első világháborús veterán, akik többek között irreguláris katonákként a nyugat-magyarországi felkelésben is részt vettek. Végül egy idős budapesti ékszerész sérelmére elkövetett, brutális rablógyilkosság elkövetőiként állították

őket bíróság elé. Esetük remekül illusztrálja azt a tragikus társadalomtörténeti tény, hogy az első világháborút megjárt, majd a zavaros, polgárháborús időkben irreguláris keretek között tovább katonáskodó fiatal emberek nem tudtak, és nem is igazán akartak visszailleszkeszteni a társadalomba, és saját hazafias érdemeikre hivatkozva munka nélkül szerettek volna maguknak megélhetést biztosítani, e célból pedig súlyos bűncselekményeket követtek el. Miután a konszolidáció előre haladtával a Bethlen-kormány fokozatosan leszerelte a különböző jobboldali fegyveres csoportokat, és tagjaik többnyire már nem tudtak megélni irreguláris katonai tevékenységükből, fokozatosan a törvény módszeres áthágásában találták meg boldogulásuk útját.

A Cselekvő Magyarok Táborának története után a Horthy-korszak, illetve tulajdonképpen már a Tanácsköztársaság összeomlása utáni ellenforradalmi időszak egyik igen érdekes, ugyanakkor kevésbé kutatott, a fent említett organizációkhoz is igen szorosan kötődő magyar jobboldali szervezet történetének feltárására tettem kísérletet a monográfiámban. E szervezet nem más, mint a Fehér Ház nevű, alapvetően a középrétgeket és a kispolgárságot képviselő, legitimista szellemiségű mozgalom, majd a később ebből kinövő, egészen 1945-ig legális egyesületként is működő Fehér Ház Bajtársi Egyesület. E szervezet története már csak azért is érdekes, mert mint az köztudomású, a Tanácsköztársaság összeomlása, a kommunista

kormányzatnál is sokkal rövidebb életűnek bizonyult Peidl-kormány mérsékelt erőszakkal való megbuktatása révén 1919-ben rövid időre vitatható legitimitású miniszterelnököt is adott Magyarországnak Friedrich István legitimista politikus, a Károlyi-, majd a Berinkey-kormány korábbi honvédelmi államtitkára személyében. Friedrich István 1919-ben elveszítette korábban is csak névleges politikai hatalmát, amelyet a két világháború között szinte végig igyekezett visszaszerezni, sikertelenül, e célból pedig számos legitimista szervezetet alapított, amelyek jobbára a kormányzó Egységes Párt lojális ellenzékét alkották. Ilyen volt a Szittyák Magyar Fasiszta Táborá névre hallgató, elsősorban fiatalokat tömörítő, radikális jobboldali politikai szervezet, mely nem volt egyéb, mint az FHBE titkos társaság szerű, részben a nyilvánosság kizárásával működő, az ezotériát sem nélkülöző szárnya, szatellitszervezete, vagy a Dénesfay Dinich Győző egykori különítményes tiszti irányítása alatt álló Rongyos Gárda Tagozat, az egyesület félkatonai szárnya. Friedrich az 1920-as években Gömbös Gyulával is szorosan együttműködött, az FHBE működése pedig kevésbé választható el a Magyar Nemzeti Függetlenségi (Fajvédő) Párttól és a körülötte szerveződő fajvédő mozgalomtól, tehát tulajdonképpen az Ébredő Magyarok Egyesületétől, a Magyar Országos Véderő Egylettől, a Kettőskereszt Vérszövetségtől a Gömbös által szinte végig irányított Etelközi Szövetségtől. Noha a marxista történetírás az FHBE-t is igyekezett

összemosni a nyilaskeresztes mozgalommal, Friedrich István, mint a Keresztény Ellenzéki Párt vezetője – és vele együtt természetesen a párthoz végig szorosan kötődő Fehér Ház Bajtársi Egyesület – bár az 1930-as években valóban együttműködött a nyilasokkal, ugyanakkor bizonyos fokú távolságot is tartott tőlük. Friedrich katolikus és legitimista pártja, így vele együtt az FHBE a radikális jobboldalon az 1930-as években már ódivatúnak, korszerűtlennek számított, ezért nem is tudott a magyar szélsőjobboldal meghatározó erejévé válni.

Az FHBE töredékes története után következett a Kékek Klubja, a Horthy-korszak egyik legtitokzatosabb radikális jobboldali, titkos társaságként, vagy legalábbis elvileg részben titkos szervezetként működő egyesületének a lehetőségek szerint történő bemutatása. Bár az alapvetően nemesi jellegű, az úri osztály tagjait tömörítő szervezetnek volt bizonyos fokú reputációja, és a második világháború utáni marxista emlékezetpolitikai és történettudományi diskurzusban is rendre felbukkan a neve, történetéről és tevékenységéről valójában alig-alig tud valamit a történettudomány. A Kékek Klubja megalakulásának körülményeit, működését, céljait és szellemiségét és személyi összetételét leginkább egyetlen 1945 után keletkezett, nem túl terjedelmes, ugyanakkor politikai szempontból elfogult levéltári forrásból ismerhetjük meg. E forrás nem más, mint egy 1947-ben keletkezett politikai rendőrségi jelentés, amely

ma az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának őrizetében található. A dokumentum más állambiztonsági iratokhoz hasonlóan halmozott forráskritikával kezelendő, hiszen a második világháború után a megszálló szovjetek által befolyásolt magyar hatóságok a későbbi marxista történetíráshoz hasonlóan mindent elkövettek, hogy a Horthy-rendszer szervezeteinek és politikusainak történelmi szerepét, tevékenységét minél inkább eltúlozzák, negatív színben tüntessék fel, valamint a jobboldali és szélsőjobboldali organizációkat és közszereplőket sokszor reflektálatlanul összemoszák. Nem lévén azonban más komolyabb és részletesebb forrás a kezünkben, a Kékek Klubja töredékes történetét részben az említett irat alapján kísérlem meg rekonstruálni, amennyire az lehetséges. Segítségül hívok továbbá sajtóforrásokat is, hiszen a Kékek Klubja működésének, bár minden bizonnyal voltak titkos, nem nyilvános aspektusai, a Fehér Ház Bajtársi Egyesülethez hasonlóan bejegyzett, alapszabállyal rendelkező, kifelé nyilvánosan működő egyesület volt, amely időről időre rendezvényeket szervezett, publikus tevékenységet is kifejtett, jelentőségét és befolyását pedig a marxista források és szakirodalom minden valószínűség szerint erősen eltúlozták.

A radikális jobboldalhoz, a magyar nacionalista titkos társaságokhoz és az ezekkel szoros átfedésben álló katonai körökhöz a korszakban számos, többnyire komolytalan államcsínyterv kötődik, melyekről úgy gondoltam, a korszak

politikatörténetének kellően fontos eseményei ahhoz, hogy egy önálló fejezetben foglalkozzam vele. Ezek közül a kormányzat megdöntésére irányuló szervezkedések közül leginkább Ulain Ferenc, a kormánypártból kivált fajvédő nemzetgyűlési képviselő, Gömbös Gyula barátja és bizalmas embere, illetve társai, dr. Szemere Béla kórházigazgató főorvos és Bobula Titusz Amerikai Egyesült Államokból hazatért, jómódú építésmérnök 1923-as államcsínyterve érdemli meg a legnagyobb figyelmet, amelyet egyébként a német nemzetiszocialista mozgalom közreműködésével, a bajor sörpuccs-csal egy időben kívántak volna végrehajtani. A *magyar sörpuccs* képtelen, már-már mulatságos, ugyanakkor valós politikai jelentőséggel és nemzetközi politikai vonatkozásokkal bíró története mellett ismertettem azonban az 1923-as év két még komolytalanabb, kocsmaasztaltól kiindult államcsínytervét, az úgynevezett Három Kapás-puccstervet és a Csocsó Bácsi-féle összeesküvést.

Az államcsínytervekhez szorosan kapcsolódtak a *terroristák*, vagy ahogyan a korabeli sajtónyelvben gyakran nevezték őket, *terrorfiúk* (az elnevezés egyébként használatos volt mind a Tanácsköztársaság idején működő, radikális baloldali fegyveresekre, mind az 1920-as évek jobboldali félkatonai szervezeteinek tagjaira), hiszen a radikális jobboldalhoz az 1920-as években számos terrorcselekmény kötődött, melyek megkísérelték megrendíteni, aláásni a bethleni konszolidációt. A rövid ideig Magyarországon is

elburjánzó szélsőjobboldali terrorizmus ugyancsak megérdemel egy hosszabb, önálló fejezetet. E többnyire antiszemita és antantellenes indíttatású merényletek java része a korszak befolyásos, egyre inkább pártszerűen, és részben persze titokban működő szélsőjobboldali szervezetének, az Ébredő Magyarok Egyesületének félkatonai szárnyából, a Nemzetvédelmi Főosztályból indult ki, mely tulajdonképpen a Kettőskereszt Vérszövetség egyik tagszervezete, áttételesen pedig a fegyverkezési korlátozások alatt álló magyar haderő egyik titkos, tartalékos jellegű, bár csupán korlátozott kormányzati kontroll alatt álló kiegészítő alakulata volt. E cselekmények közül is kiemelkedik a nyolc ember halálát okozó, 1922. április 3-ai erzsébetvárosi bombamerénylet, az ugyancsak 1922-ben tervezett, bár a szerencsének köszönhetően meg nem valósult jászkarajenői antiszemita merényletterv, vagy a hírhedt, 1923. december 24-én elkövetett, három ember életét követelő csongrádi bombamerénylet. E három esetet, azok szereplőit és az utánuk lefolyt büntetőeljárásokat, közülük is kiemelten a hatalmas nyilvánosságot kapott erzsébetvárosi merényletet igyekeztem részletesen bemutatni, felderítve azt is, milyen következtetések vonhatók le a korai magyar titkos-féltitkos szélsőjobboldali szervezetek kormányzathoz és haderőhöz való viszonyáról.

Ami a korai magyar radikális jobboldali titkos szervezetek és hozzájuk kötődő milíciák máig nem túl

bőséges historiográfiáját illeti, a Kádár-rendszerben az ideológiailag elfogult marxista történetírás igyekezett a Horthy-korszak valós befolyással bíró jobboldali társadalmi egyesületeinek és titkos társaságainak, illetve a hozzájuk kötődő félkatonai alakulatoknak a jelentőségét és tevékenységét felnagyítani, olykor már-már afféle árnyékkormányként, árnyékhadcseregként, másik államhatalomként beállítva e társaságokat. Könyvem ezért részben a hiánypótlás igényével is fellép, többek között azzal a céllal, hogy a magyar történelem azon fejezetét, amelyet a marxista párttörténészek, például Hollós Ervin, Nemes Dezső, Dósa Rudolfné, Kerekes Lajos, Hetés Tibor vagy éppen Tóth Tibor ideológiailag erősen elfogult szemüvegen keresztül, leegyszerűsítésekkel meséltek el, az objektivitás igényével próbálja meg újra elmesélni. A monográfiámban vizsgált szervezetek ugyanis kétségtelenül nem a marxista történetírás fantazmagóriái, hanem valóban létező, és egy ideig valós politikai befolyással rendelkező politikai organizációk volt, a befolyásuk azonban korántsem volt végtelen, sőt, az 1920-es évek közepére-végére jelentősen lecsökkent, működésük tulajdonképpen eljelentéktelenedett. Igaz ugyanakkor, hogy változó intenzitású működésük egészen 1945-ig, a második világháború végéig végigkísérhető, és álláspontjuk egyáltalán nem volt egységes a magyar kormányzat Németország agressziós politikája melletti elköteleződését illetően. Az 1930-as években ugyanis

a magyar politikai szcénán belül a régi személyes kapcsolatokból fakadó átjárhatóság ellenére egyre határozottabban kettévált a régi, fajvédő alapokon álló, alapvetően kormány- és kormányzóhű szélsőjobboldal és a német és olasz mintára és támogatással szerveződő, alapvetően az a rezsim megdöntésére törő magyar nemzetiszocialista mozgalom. A magyar radikális jobboldali titkos társaságok két világháború közötti, csak töredékesen feltárható története a magyar szélsőjobboldal diverzifikálódásának folyamatára is határozottan rávilágít. Noha az egyes titkos és féltitkos radikális jobboldali szervezetek tagjai 1919–1920 folyamán még nagyjából azonos célokért küzdöttek, az 1944-es, sikertelen kiugrási kísérlet során végül már teljesen ellentétes oldalak és politikai érdekek mentén kötelezték el magukat.

Itt érdemes monográfiámból egy részletet idéznem, és megjegyezni, hogy Szombathelyi Ferenc, a Honvéd Vezérkar főnöke Kádár Gyula ezredes – aki 1942-től a propaganda- és szabotázsstevékenységért felelős 6. vkf. osztály, majd 1943 augusztusától a hírszerzésért felelős 2. vkf. osztály vezetője volt³² – egy 5000 fős, irreguláris keretek között működő katonai segéderő megszervezésével bízta meg már 1943 végén,³³ melyben végül Héjjas mint a diverziós

³² SZAKÁLY Sándor, *A magyar katonai felső vezetés, 1938–1945*, Budapest, Ister Kiadó, 2001, 160–161.

³³ BODÓ, Héjjas Iván.

hadviselés szakembere ugyancsak tevékenyen részt vett. Az egykori paramilitáris vezető 1943–1944-ben titokban, szakaszvezető századosi (vagy már őrnagy) rendfokozatban ugyanis a Magyar Királyi Fővezérség Különleges Csoportjánál szolgált. Az ellenforradalmi időket idéző nevet viselő Fővezérség a második világháború idején nem volt más, mint a Honvéd Vezérkar harcoló csapattesteket irányító törzse, mely közvetlenül a Vezérkari Főnökség alárendeltségébe tartozott, ezen belül pedig a Különleges Csoport a propaganda-, szabotázs- és diverziós akciók kivitelezéséért felelt, és elsősorban Csehszlovákia és Románia elleni, a hivatalos hadviselés keretei közé nem illő műveleteket bonyolított.³⁴

A kormányzat és a hadvezetés ebben az időszakban már átlátta, hogy a németek valószínűleg el fogják veszíteni a második világháborút, és a magyar politikai és katonai elit egy részében értelemszerűen komolyan felmerült a háborúból való kiugrás lehetősége.³⁵ A Vezérkar ebben az időszakban egyébként számos magyar paramilitáris, esetlegesen a hadsereg irreguláris kiegészítő alakulataként felhasználható szervezettel, veteránegyesülettel folytatott titkos egyeztetéseket, az ilyen szervezetek és a reguláris haderő

³⁴ BARTHA Ákos, Véres város. Fegyveres ellenállás Budapesten, 1944–1945, Budapest, Jaffa Kiadó, 2021, 19–25.

³⁵ A sikertelen kiugrási kísérletről a közelmúlt magyar szakirodalmából lásd bővebben: UNGVÁRY Krisztián, *Kiugrás a történelemből. Horthy Miklós a világpolitikai színpadán*, Budapest, Open Books, 2022.

közötti szoros kapcsolat és átjárhatóság, mint korábban említettem, az 1920-as évek zavaros, mondjuk így, „különítményes” időszaka után végig megmaradt, a második világháború kitörése és az ország hadba lépése után pedig egyenesen felerősödött. A jórészt első (és később már második) világháborús veteránokból álló milíciák, paramilitáris egyesületek, irreguláris katonai szervezetek változó intenzitással, de végül is a két világháború között végig a magyar haderő rejtett szatelitalakulataiként funkcionáltak még akkor is, ha időnként feszültségek támadtak a szabadcsapatok és a kormányzat/hadvezetés között. A „rejtés” időszakában a kormányzat fegyverkezési korlátozásokat igyekezte kijátszani velük, a második világháború kitörése után pedig továbbra is jól jöttek a hadvezetés számára a hivatalos katonapolitikai elképzelések közé nem illeszkedő hadműveletek végrehajtása céljából. A kiugrás terve pedig 1943-ban éppen ilyen elképzelés volt, hiszen nem jelentett volna mást, mint a magyar haderő szembefordulását a szövetséges németekkel. Szombathelyi Ferenc vezérkari főnök, a 6. vkf. osztályt vezető Kádár Gyula ezredes, Éliássy Sándor rendőr-főkapitány és Faragho Gábor altábornagy, a csendőrség főfelügyelője a németbarát szélsőjobboldal és egy esetleges kiugrási kísérlet esetén a németek mellé álló állami fegyveres alakulatok elleni fellépés céljából egy ötezer fős „segédrendőrség” és tizenötezer fős „segédcsendőrség” felállítását kezdeményezte – a karhatalmi

alakulatok személyi összetételénél pedig kiemelt szempont lett volna, hogy a tagok nem állhatnak kapcsolatban (németbarát) szélsőjobboldali mozgalmakkal, lehetőleg legyenek katonaviseltek, illetve rendelkezzenek saját fegyverekkel.³⁶ Ez az elképzelés végül nem valósult meg, mint ahogyan a kormányzó nevét viselő szegedi gyalogezred németellenes érzelmű katonákkal való feltöltése és száz százalékosan kormányzóhű karhatalmi alakulattá történő átszervezése sem.

A magyar hadvezetés tárgyalta továbbá báró Atzél Edével, a Wesselényi Lövészegylet vezetőjével, aki azt állította, hogy a visszacsatolt Erdélyben rengeteg megbízható ember felett diszponál,³⁷ illetve vitéz Kiss János nyugállományú altábornaggyal, a Kettőskereszt Vérszövetség egyik utódszerve, a Turáni Vadászok Országos Egyesülete (TVOE) vezetőjével is, azonban Kádár Gyulának Atzél Edét túlságosan „zavaros fejű embernek”, a TVOE-t pedig túlságosan „értelmiségi jellegű szervezetnek” tartották.³⁸

A választás tehát végül Héjjas Iván egykori különítményparancsnokra, a gerillahadviselés specialistájára esett, aki minden szempontból megbízhatónak bizonyult...

Miként arra Kádár Gyula ezredes emlékiratában maga is utal, Héjjas valószínűleg Horthy Miklós kormányzó

³⁶ BARTHA, *Véres város*, 22.

³⁷ Kádár Gyula, *A Ludovikától Sopronkőhidáig*, Budapest, Magvető Könyvkiadó, 1978, 519.

³⁸ HOLLÓS Ervin, *Rendőrség, csendőrség, Vék/2*, Budapest, Kossuth Kiadó, 1971, 225–226. Idézi: BARTHA, *Véres város*, 23.

személyes akaratából lett végül a száz százalékban az államfő személyéhez hű, gyakorlatilag kizárólag az ő irányítása alá tartozó irreguláris katonai alakulat parancsnoka, és itt talán érdemes néhány mondat erejéig magát a 6. vkf. osztály vezetőjét idéznünk:

„Végül, hosszas töprengések után, Héjjas Ivánra esett a választás. Gondolom, ez Horthy kívánsága volt, Szombathelyi velem már mint tényt közölte. Héjjas mint a »rongyos gárda« vezetője, kétségtelen tapasztalatokkal rendelkezett a szabadcsapatok ügyében; a kormányzóhűség tekintetében minden gyanún felül állt; szélsőségesen sovén nacionalista meggyőződésű ember volt, ezért most, amikor a németbarátokkal szemben is fellépésre kerülhetett volna sor, megfelelő embernek tartották. És bármennyire hihetetlenül hangzik is – ellenforradalmi múltjának és viselt dolgainak ismeretében –, mégis tény, hogy a nyilasok és szélsőjobboldaliak szemében »átpártolt, renegát zsidóbarát«-nak számított, amit számos korrupciójával bizonyítottak is. Héjjas meggyőződése szerint nem volt németbarát. Tudta és érezte, hogy egy nyilas kormányzat feltétlenül letaszítaná a Horthytól kapott pozíciójából (névleges államtitkár). És ugyanilyen megbízhatónak számított személye egy esetleges baloldali megmozdulás esetében is, lévén 1919-cel kapcsolatban nem kevés elszámolnivalója [volt]. Ismeretes volt az is, hogy Héjjasnak a Kecskemét környéki tanyavilág parasztságánál – elsősorban a kisbirtokos kulákságnál – nagy presztízsze volt...”³⁹

³⁹ KÁDÁR, *A Ludovikától Sopronkövidáig*, 519–521.

Kádár Gyula ezredesnek persze a névrokonáról, Kádár János kommunista politikusról elnevezett korszakban stílusát tekintve némileg alkalmazkodnia kellett a pártállami diktatúra elvárásaihoz, ha azt akarta, hogy visszaemlékezése legalább részleges és cenzúrázott változatban megjelenjen. Ezzel magyarázható a fent idézett rövid részletben szereplő „kulákozás” is. Azonban a 6. vkf. osztály egykori vezetője nagy vonalakan valószínűleg jól látta a korszak történéseit.

Eljött hát az időszak, mikor Héjjas, ekkoriban már tartalékos százados, egy rövid időre újra szerepet játszhatott a magyar hadtörténelemben. Részben egykori rongyos gárdistákból és a Kettőskereszt Vérszövetség valamikor tagjaiból szerveződő irreguláris katonai alakulatának a fő célja az lett volna, hogy elősegítse Magyarország kiugrását a világháborúból, illetve az ország – ekkoriban már előre látható – német megszállása esetén szembeszálljon a németekkel.⁴⁰ Az alakulat gerincét az egykori Alföldi Brigád tagjai, a Kecskemét környéki tanyavilág katonaviselt gazdái adták, a szevezésbe pedig szinte értelemszerűen bekapcsolódott Héjjas régi baj- és eszmetársa, Francia Kiss Mihály is.⁴¹ Itt is megemlíthetjük, hogy mai, de reguláris keretek között még az 1940-es évekbeli körülmények között egy ekkora létszámú katonai alakulat parancsnoki pozíciója legalább ezredesi vagy egycsillagos tábornoki rendfokozatot feltételez, így Héjjas katonai rendfokozata

⁴⁰ BARTHA, Véres város, 21.

⁴¹ KÁDÁR, *A Ludovikától Sopronkövidáig*, 520.

egyáltalán nem tükrözi vissza azt az informális politikai és katonai befolyást, amellyel ténylegesen rendelkezett. Ebben az időszakban a különítményparancsnok tulajdonképpen egy rövid időre közvetve ismét a magyar katonai elit részévé válhatott, hasonlóan az 1919 és 1921 közötti fehérterror időszakához.

Kádár Gyula visszaemlékezése szerint az 1943-ban megszerveződő alakulat ugyanakkor nem egy állandóan fegyverben tartott, élő katonai egység volt, hanem csupán számon tartott emberei voltak, akiket riadóztatásuk esetén gyorsan össze lehetett hívni és fel lehetett fegyverezni. A fegyvereket nem az egyes katonák otthonában, hanem az egyik kecskeméti laktanyában tárolták, az embereket pedig kéthetes turnusokban képezték ki a Honvédség V. Hadtestének orgoványi kiképzőtáborában. Az irreguláris katonák a kiképzés alatt polgári ruhában, mindenféle megkülönböztető jelzések nélkül gyakorlatoztak, majd a kiképzési idő után hazatértek, Héjjas pedig azt a bizalmas utasítást kapta, hogy az alakulat bármilyen körülmények között álljon a kormányzó rendelkezésére, és azok ellen harcoljon, akiket a kormányzó ellenségüknek kijelöl.⁴²

A szervezkedés azonban nem maradhatott teljes titokban, és a Honvédelmi Minisztériumban, valamint a Honvédség állományában a németbarát, hungarista érzelmű katonatisztek is hamar felfigyeltek rá, és nehézségekbe

⁴² Uo. 521.

ütközött a katonák felszerelésének biztosítása. A Honvédelmi Minisztérium Anyagi Osztálya első körben mereven elzárkózott a felszerelések kiadásától, a Hadműveleti Csoport vezetője pedig kíváncsi volt az alakulat szervezésének céljára. Szombathelyi Ferenc vezérkari főnök az egység felállítását azzal indokolta, hogy egy ilyen irreguláris katonai alakulatra szükség lehet a délvidéki partizánmozgalmak elleni harcban. Kádár Gyula visszaemlékezése szerint a Vezérkari Főnökség és a Honvédelmi Minisztérium vezetése alapvetően szükségtelennek látta egy ilyen kétes összetételű és jogállású alakulat felállítását a haderő, a rendőrség és a csendőrség mellett, azonban Szombathelyi, Kádár és ifjabb Horthy Miklós, a kormányzó fia közbenjárására végül megindulhatott a kiképzés, az alakulat alegységeinek parancsnokai pedig idősebb ellenforradalmár veteránok, volt rongyos gárdisták voltak.⁴³ Az alakulat fegyvereit az ország számos részén, elsősorban Kecskeméten és környékén, de részben a budatétényi Lanária-telepen és a Bakonyban rejtették el.⁴⁴

Miként arra Bartha Ákos, a második világháború végi magyar katonai ellenállás történetének kiváló kutatója felhívja a figyelmet, az orgoványi kiképzőtáborban nem csupán „rongyos”-nak címkézett irreguláris katonák, de a Magyar Tűzharcosok Szövetsége nevű, immár nem csupán első, de második világháborús veteránokat is tömörítő paramilitáris

⁴³ Uo. 522.

⁴⁴ BARTHA, *Véres város*, 23

veteránegyesület tagjai is gyakorlatoztak. A Tűzharcos Szövetség társelnöke báró Ullein-Reviczky Antal, a magyar királyi Külügyminisztérium sajtóosztályának vezetője volt, aki ekkoriban titkos diplomáciai megbízatással ugyancsak a háborúból való kiugrás előkészítésén dolgozott. Bartha Ákos megállapításai szerint a Magyar Tűzharcos Szövetség irreguláris katonái a Turáni Vadászokhoz hasonlóan elsősorban a Bácskában láttak el hírszerző-elhárító feladatokat, és némi túlzással eleve Horthy Miklós kormányzó „magánhadseregének” szánták a szervezetet.⁴⁵ Szomorú történeti tény, hogy Ullein-Reviczky Antalt, aki a német megszállás után nem volt hajlandó a német kollaboráns Sztójay-kormányt szolgálni, 1944-ben még magyar állampolgárságától is megfosztották...⁴⁶

Kádár Gyula visszaemlékezésében egyébként az alábbi, találó és pontos leírással emlékezik meg a Fővezérség Különleges Csoportja alárendeltségében felállított, Héjjas parancsnoksága alatt álló milíciáról:

„A csoport reguláris alakulatnak a szó jogi értelmében nem tekinthető, mert nem képezte a honvédség hadrendi részét. Ohyan, valóságban nem működő irreguláris alakulatnak minősíthetjük, amely nem egyéni kezdeményezésből létesült, hanem az államfő akaratából és annak parancsára. Kétségtelenül számoltak azzal, hogy adott esetben a

⁴⁵ Uo.

⁴⁶ Uo.

kormányzó és a kormány megdöntésére irányuló németbarát és jobboldali akciók letörésére használják fel, azonban emellett egy a kormányzó ellen irányuló baloldali megmozdulás esetében is alkalmazásra került volna. Mivel ebben az időben a nagyobb veszedelem a német irányítás alatt álló nyilas és szélsőjobb erők képviselték, nyugodtan mondhatjuk, hogy ez volt a kézenfekvőbb hivatása. Ez persze korántsem jelentheti, hogy valamiféle »ellenállási« kísérlet magaslatára emelhetnénk, még akkor sem, ha tudjuk, hogy egy esetleges baloldali megmozdulás esetében nem lett volna szükség az alakulatra, lévén a csendőrség, honvédség stb. ennek letörésére tökéletesen elég.

És végül úgy voltunk ezzel is, mint minden mással: nekirugaszkodás, fecsegés, tervezgetés, szándék – és amikor a döntő pillanat eljött a cselekvésre: meghunyászkodás, visszahúzódás, sőt kimosakodás.”⁴⁷

Héjjas Iván egykori fajvédőként tehát kormányzóhű, egy idő után pedig ezzel párhuzamosan erősen németellenes politikus volt, aki semmilyen körülmények között nem volt hajlandó a nyilaskeresztes mozgalomhoz csatlakozni, jórészt németellenes ellenállási céllal felállított irreguláris katonai alakulata azonban végül nem játszott különösebb szerepet a magyarországi hadieseményekben. Kádár Gyula visszaemlékezésében megjegyzi, hogy a Héjjas-milícia felhasználása végül akkor sem merült fel, mikor a nyugati

⁴⁷ KÁDÁR, *A Ludovikától Sopronkőhidáig*, 522.

nagyhatalmak a kiugrási kísérlet keretében azt várták volna a magyar haderő egy részétől, hogy partizánharc keretében vegye fel a harcot a megszálló német alakulatokkal.⁴⁸

Magyarország 1944. márciusi német megszállása után Héjjas barátját és eszmetársát, Dénesfay Dinich Győzőt, a Fehér Ház Bajtársi Egyesület legitimista radikális jobboldali szervezet a haderővel ugyancsak szoros kapcsolatban álló félkatonai szárnya, a Rongyos Gárda Tagozat vezetőjét a megszálló németek 1944 májusában végül letartóztatták és meggyanúsították, hogy a Rongyos Gárdából németellenes irreguláris katonai alakulatot szervez, és a megszálló német erők elleni lázadást akar kirobbantani.⁴⁹ Dénesfay Dinich Győző, az egykori rettegett különítményes tiszt és nyugat-magyarországi felkelő Héjjashoz hasonlóan ugyan maga is kétségtelenül szélsőjobboldali és antiszemita nézeteket valló ember volt, ugyanakkor a nemzetiszocialista németekkel és magyar követőikkel, a nyilaskeresztesekkel és egyéb nemzetiszocialista mozgalmakkal egyáltalán nem szimpatizált, sokkal inkább az autoriter konzervatív kormányzat és Horthy kormányzó híve maradt.⁵⁰ A régi fajvédő alapokon álló, illetve a németbarát nemzetiszocialista szélsőjobboldal közötti kontrasztot mindenesetre jól érzékelteti, hogy az 1920-as évek egykori különítményparancsnokai közül Héjjas például végig

⁴⁸ Uo. 523.

⁴⁹ BARTHA, *Véres város*, 20.

⁵⁰ Uo.

hű maradt a kormányzóhoz, Prónay Pál viszont, ha ideológiai értelemben nem is lett egyértelműen nemzetiszocialista, de paramilitáris vezetőként Magyarország német megszállása után a nyilaskeresztes kormánynak is felajánlotta a szolgálatait. Ilyen értelemben még egyértelműbb a kontraszt például Héjjas és Endre László között: az előbbi a régi fajvédő eszmék híveként a magyarországi szélsőjobboldal németellenes szárnyának egyik vezetője lett, míg utóbbi a kollaboráns Sztójay-, majd az immár teljes mértékben német irányítás alatt álló Szálasi-kormány tisztviselőjeként a magyarországi zsidóság megsemmisítésének egyik fő megszervezőjévé és így a Harmadik Birodalom tömeggyilkos politikájának magyar kiszolgálójává vált. A két hírhedt magyar radikális jobboldali politikus életútjában közös, hogy katonatiszteként részt vettek a Tanácsköztársaság összeomlása utáni ellenforradalomban, majd a részben a vesztes államokat sújtó fegyverkezési korlátozások kijátszása és irredenta célok megvalósítása érdekében működő magyar irreguláris katonai alakulatok szervezésében.⁵¹ Mindketten vezető tagjai voltak az 1920-as évek jelentős politikai befolyást gyakorló, radikális jobboldali titkos szervezeteinek, az Etelközi Szövetségnek és a Kettőskereszt Vérszövetségnek, illetve részben nyíltan működő

⁵¹ VÁGI Zoltán, Endre László. Fajvédelem és antiszemitizmus a közigazgatási gyakorlatban 1919–1944, in *Tanulmányok a holokausztról II.*, szerk. Randolph L. BRAHAM, Budapest, Balassi Kiadó, 2002, 81–154.

tömegszervezeteinek, az Ébredő Magyarok Egyesületének és a Magyar Országos Véderő Egyletnek. Vitézi címüket is ugyanakkor, 1929-ban kapták meg, közös barátjukkal, Gömbös Gyula honvédelmi államtitkárral, Magyarország későbbi radikális jobboldali miniszterelnökkel együtt. Ezenfelül mindketten viszonylag magas beosztású közszolgálati tisztviselőként futottak be karriert – Héjjas előbb parlamenti képviselő, majd minisztériumi osztályvezető, végül címzetes államtitkár, Endre főszolgabíró, alispán, de facto belügyminiszteri jogkört gyakorló belügyi államtitkár, végül a nyilaskeresztes kormány idején rendkívüli főkormánybiztos lett. Nagy vonalakban ugyanonnét indultak 1919–1920-ban, még szűkebb pátriájuk, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye is közös volt, és az 1920-as években személyes, baráti jó viszony kötötte össze őket. Ultranacionalista és antiszemita ideológiai elképzeléseik merőben hasonlóak voltak, ugyanazon titkos politikai és paramilitáris szervezetekben vállaltak vezető szerepet, ám a második világháború végén mégis ellentétes oldalra álltak, ami az egyre növekvő német befolyáshoz és Magyarország szuverenitásához való viszonyukat illeti.⁵²

Magát Héjjast – ugyancsak Kádár Gyula ezredes visszaemlékezése szerint – Magyarország 1944. márciusi német megszállása után a Gestapo azonnal berendelte, mivel

⁵² BARTHA Ákos, *Törzsökösök, rongyosok, turániak. Németellenes magyar fajvédelem 1938–1945*, Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2023.

tudtak a megbízatásáról és az általa szervezett irreguláris katonai alakulatról. Héjjas azonban 1919–1921-es ellenforradalmár, „zsidóüldöző” múltjára hivatkozott, és mivel a parancsnoksága alatt álló irreguláris katonai egység lényegében csak papíron létezett, illetve jelentős harcértékkel nyilván nem rendelkezett, csupán határozottan megtiltottak neki mindenféle további katonai szervezkedést, és a továbbiakban nem törődtek vele.⁵³

Itt juthatunk el az 1944–1945-ös, németellenes magyar katonai ellenállás Bartha Ákos által a fentebb már számos szöveghelyen idézett, kiváló monográfiában feldolgozott történetéhez, melyben azonban a rendelkezésre álló források alapján Héjjas és az alárendeltségébe tartozó irreguláris katonai alakulatok szervezeten, érdemben és tevékenyen végül nem vettek részt. Ahogyan Pócs Nándor Kováts Tivadar különítményes tiszt, az Országos Nemzetvédelmi Szövetség ügyvezető igazgatójának pályája kapcsán fogalmaz, valószínűleg ez volt az a pont, amikor a magyar irreguláris katonák, akár a németek és magyar elvbarátaik, a nyilaskeresztesek, akár a háborúból kiugrani készülő, autoriter konzervatív magyar kormányzat mellett kötelezték el magukat, végül *kihullottak a történelmi időkből*...⁵⁴

A szükségszerűen töredékes történet(ek)et felvázoló, de talán egy narratívává, monográfiászerű egészéé mégis

⁵³ KÁDÁR, *A Ludovikától Sopronkőhidáig*, 523.

⁵⁴ PÓCS, *Varjúsereg*, 143.

összeálló mikrotörténeti esettanulmányok közgyűjteményi, levéltári forrásbázisának igen nagy része, mivel a korai magyar radikális jobboldali paramilitáris mozgalmak története – ironikus módon – leginkább az egyes tagok által elkövetett, súlyos atrocitások nyomán indult büntetőeljárások levéltári forrásai alapján kutatható, büntetőeljárások keretében keletkezett, igazságszolgáltatási – rendőrségi, ügyészségi vagy bírósági – szervek által képzett irat. E források többsége a Budapest Főváros Levéltára őrizetében, jogszolgáltatási szervek fondjaiban található.

Ezzel együtt, mivel a korai magyar radikális jobboldali, titkos és paramilitáris szervezetek, melyek vezetői között egyébként igen nagy arányban találunk tényleges állományú katonatiszteket, élénken keresték a külkapcsolatokat – egy ideig a kormány tudtával és beleegyezésével – hasonló, német és osztrák organizációkkal (mondhatnánk, mindez a Horthy-korszak magyar diplomáciatörténetének egyik kevésbé ismert fejezete), az erre vonatkozó iratok közül is válogattunk néhány érdekes forrást, melyek többnyire a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában, a Magyar Királyi Külügyminisztérium Politikai Osztályának rezervált iratai között találhatók.

A radikális jobboldal és a magyar állam komplex viszonyát persze tovább árnyalja az a tény, hogy a korabeli állami titkosszolgálati szervek, bár végig inkább a radikális baloldalt tartották az államra sokkal veszélyesebb politikai

tényezőnek, időnként azért a szélsőjobboldalt is szemmel tartották. Bár vizsgálódásom évköre elsősorban az 1919 és 1925 közötti időszakra esik, 1925-re pedig Bethlen István miniszterelnök határozott konszolidációs politikájának köszönhetően a radikális jobboldal egy időre sokat veszített érdekérvényesítő erejéből, a sokszor titokban, konspiratív keretek között működő, szélsőjobboldali milicista szervezetek és a magyar állam komplex és ellentmondásos kapcsolatát ugyancsak jól megvilágítja egy 1926-os keletkezésű, terjedelmes titkosrendőri jelentés, mely a Magyar Királyi Belügyminisztérium rezervált iratai között maradt fenn.⁵⁵

A jelen munka „főkötetét” képező monográfia forrásbázisának további igen fontos, ugyanakkor halmozott forráskritikával kezelendő részét képezik az 1945 után keletkezett politikai rendészeti és politikai igazságszolgáltatási iratok, amelyeket a kommunista rendszer államhatalmi szervei részben rendszerlegitimációs céllal keletkeztettek, ugyanakkor ezzel együtt is jelentős forrásértékkel bírnak, hiszen ideológiai elfogultságuk és prekoncepcióik mellett elég sok valós részletet tártak fel a Horthy-rendszer állami szerveinek és politikai szervezetinek működéséről. E források többsége ma értelemszerűen az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárának őrizetében található.

Fentebb már hivatkozott monográfiám, és az ahhoz kapcsolódó, terjedelmes elektronikus forráskiadvány és

⁵⁵ HU-MNL-OL-K 149-1926-6-4250. A titkos társaságok felfedése, 1926.

életrajzi adattár jelentős kiegészítésének, szupplementumának szánom a következőben közlendő fényképgyűjteményt, mely esetében a képek lelőhelye igencsak változatos. A két világháború közötti különítményekről, titkos-féltitkos, olykor kevésbé titokban működő, paramilitáris alakulatokról, illetve a fedőszerveikként működő, kifelé nyíltan megnyilvánuló veteránegyesületekről és tagjaikról, rendezvényeikről az interneten számtalan fénykép elérhető mind történészszakmai oldalakon, elektronikus folyóiratokban és könyvekben, közgyűjteményi online adatbázisokban, mind pedig laikusok által szerkesztett honlapokon, online sajtótermékekben, katonai vagy politikai blogokon, stb. A jelen dokumentumkötetben elsősorban az interneten elérhető fényképforrásokat adtam közre, és nagy többségüket elektronikusan, az internetről töltöttem le. Mivel könyvem bárki számára ingyenesen elérhető, elektronikus kötetként jelenik meg, ezért a közzétételük teljesen nonprofit, és csak tudományos, illetve tudományos ismeretterjesztő célt szolgál. Ahol ez lehetséges volt, ott feltüntettem az adott fotográfia eredeti internetes és/vagy közgyűjteményi, sajtótermékbeli, adatbázisbeli, stb. lelőhelyét, ahol nem, ott csak a letöltés forrását adtam meg. Teljességre nem törekedhetek, ugyanakkor hiszem, hogy a dokumentumok, a következőben mintegy 100 fotográfia a múltat közelebbről átélhetővé tevő, autentikus, és mind történész kutatók, mind pedig laikus, a történelem iránt érdeklődő olvasók számára is hasznos

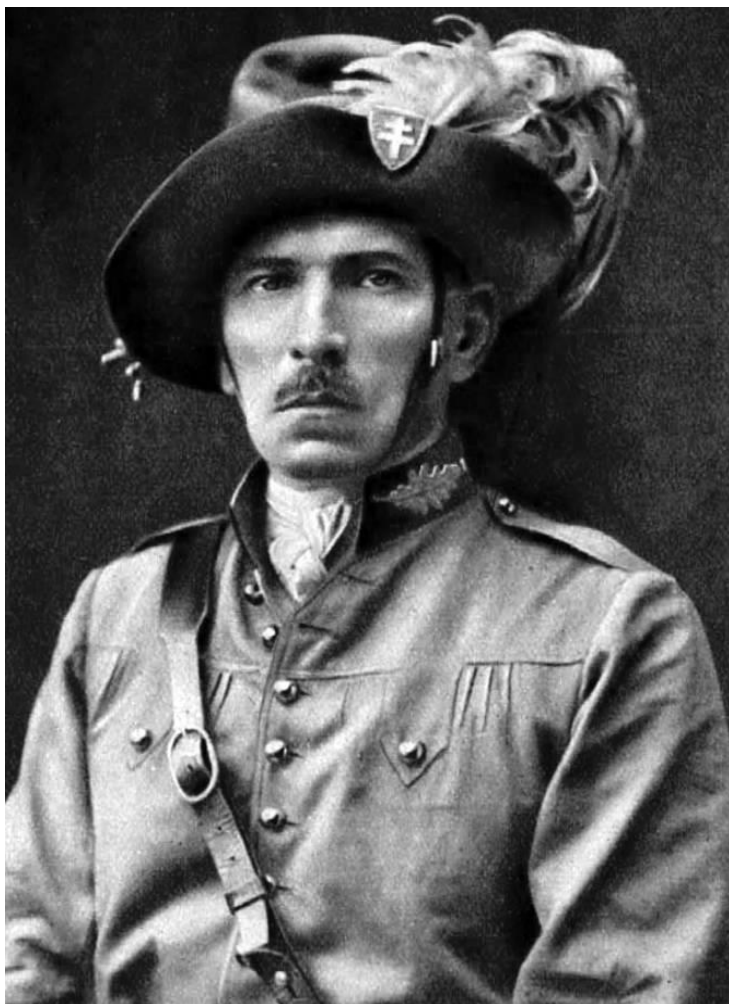
forrásként szolgálnak a két világháború között Magyarországon működő, az állammal és a haderővel is ellentmondásos kapcsolatban álló, olykor kvázi-állami szervként megnyilvánuló irreguláris katonai alakulatok, paramilitáris szervezetek történetéről, amelyek 1919-től kezdve változó intenzitással, de egészen 1945-ig jelen voltak a Magyar Királyság katonai és politikai életében, és olykor a politikai eseményeket is erősen befolyásolták. Munkám emlékezetpolitikai vonatkozásoktól is igyekszik mentes lenni, célja nem az ítékezés vagy a szubjektív ítéletalkotás, hanem a magyar történelem feltárása, átélhetőbbé, érthetőbbé és árnyaltabbá tétele.

A kutatást persze folytatandónak és folytathatónak tekintem, csak úgy, mint a radikális jobboldali titkos félkatonai szervezetek töredékes történetének feldolgozását és eddig közreadott levéltári forrásaik feltárását és közreadását...

**FÉNYKÉPEK A KÉT VILÁGHÁBORÚ
KÖZÖTTI MAGYAR IRREGULÁRIS
KATONAI SZERVEZETEK
TÖRTÉNETÉBŐL
(1919–1945)**

Héjjas Iván fényképe az első világháború idejéről
Forrás: Europeana

Prónay Pál alezredes, mint Lajtabánság de facto állam államfője, 1921
Forrás: Europeana

Ostenburg-Moravek Gyula őrnagy
Forrás: Europeana

Siménfalvy Tihamér ezredes
Forrás: Europeana

Francia Kiss Mihály főtorzsőrmester

Kovarcz Emil százados, különítményparancsnok, később nyilaskeresztes politikus, a Szálasi-kormány tárcanélküli minisztere

Forrás: <http://szittyakurt.com/42szittyakurt2009oktober.pdf>

Taby Árpád főhadnagy, különítményparancsnok, később a kormányzó
testőrségének tagja

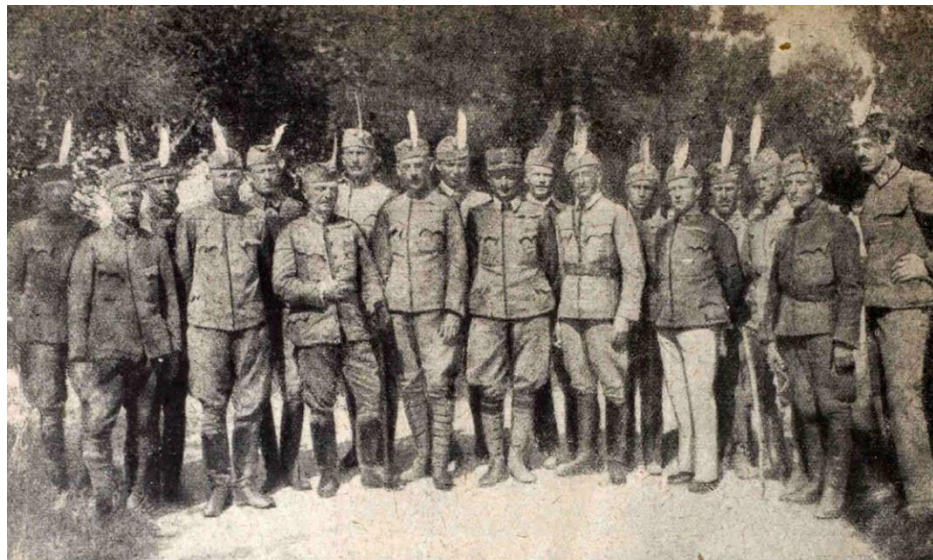
Forrás: <https://atankonyvontul.wordpress.com/2015/12/07/az-eroszak-a-haboru-utani-magyarorszagon/>

Bárány Babarczy Jenő huszár százados, a Britannia Szállóban állomásozó és az Ehmann-telepi irreguláris katonai alakulatok egyik parancsnoka

Forrás:

<https://elbidaprojekt.hu/2022/08/delamerikabol.html>

A Nemzeti Hadsereg katonái, 1919

Forrás:

[https://index.hu/techtud/tortenelem/2020/02/16/gyilkossagok_felsobb
parancsra_feherterror_horthy_korszak_kivegzes_gellert_adam/](https://index.hu/techtud/tortenelem/2020/02/16/gyilkossagok_felsobb_parancsra_feherterror_horthy_korszak_kivegzes_gellert_adam/)

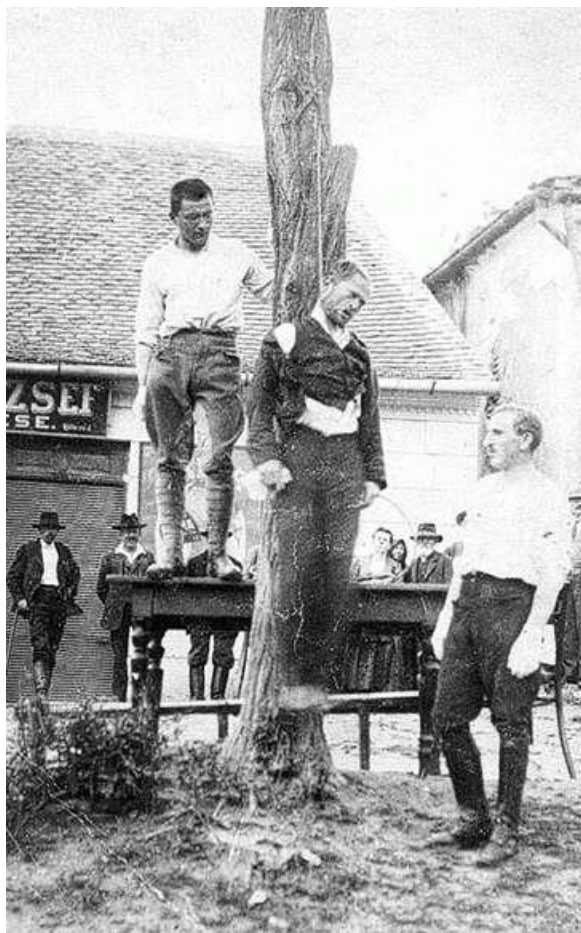

Szekszárd, 1919. augusztus 10. Kivégzésre várók állnak és térdepelnek halálra ítéeltökkel szemben. Az álló sor balról jobbra: Deák Mihály, Cséby László, Ocskó László, dr. Tánczos Vendel, Bencze Ferenc és Bertók Róbert. A térdelő sor balról jobbra: Kemény Sándor, Soós Sándor, Aranyos György, Bertók Róbertné, Mautner Gyula és Kovács Sándor.

Fotó: Borgula(?) / Clio Intézet

Forrás:

https://index.hu/techtud/tortenelem/2020/02/16/gyilkossagok_felsobb_parancsra_feherterror_horthy_korszak_kivegzes_gellert_adam/

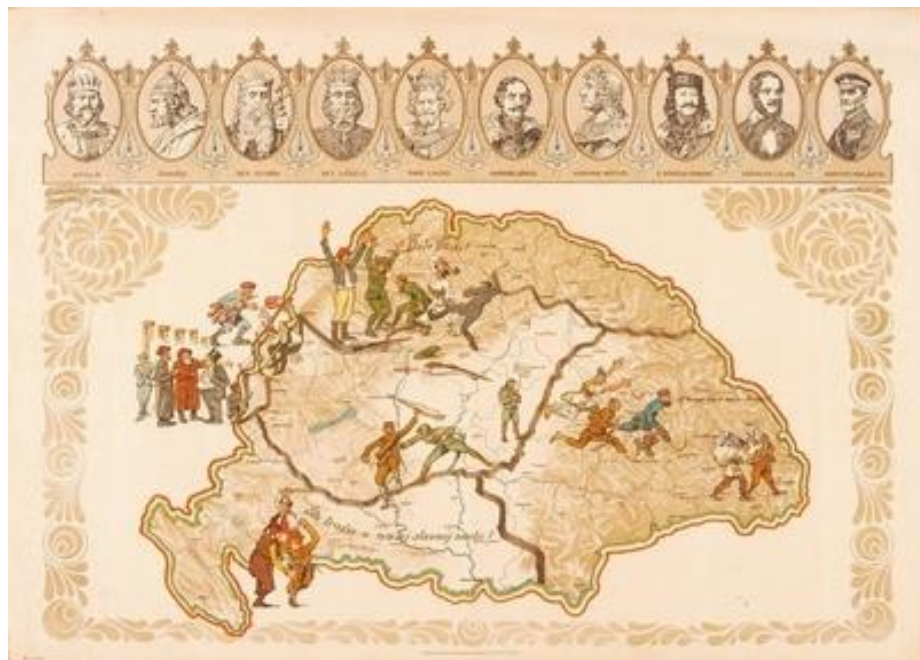

Prónay-különítményesek akasztanak, 1919. augusztus 23.
Somogyi Ferenc, a tabi járási direktórium tagjának kivégzése. A kivégzés
végrehajtója Bibó Dénes főhadnagy.

Források: Fénnyel írott történelem. Magyarország fotókrónikája 1845-
2000.

Szerkesztette: Stemlerné Balog Ilona és Jalsovszky Katalin.
Helikon Kiadó, Budapest, 2000, 168. kép.

Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtára, Budapest
<https://mek.oszk.hu/01900/01906/html/index174.html>

A Nemzeti Hadsereg hadműveleteit propagandisztikus módon, térképen ábrázoló plakát, 1919 körül
Forrás: Europeana

MAGYAR NEMZETI HADSEREG
I. ROHAMSZÁZAD.

Azonossági igazolvány.
Identitáts-Kártya.

Rendf. sz.: *10916*
Charge:

Név: *Prónay Pál*
Name:

Csapatfő: *1. Hadvez. zászlóalj*
Truppe: *6. r.*

Beosztás: *10916. sz. rohamos*
Einteilung:

Datum: *Budapest, 1919. február 11. n.*

Prónay

Budapest 1919. február hó 11. n.

A tulajdonos aláírása:

Prónay Pál százados katonai igazolványa, 1919

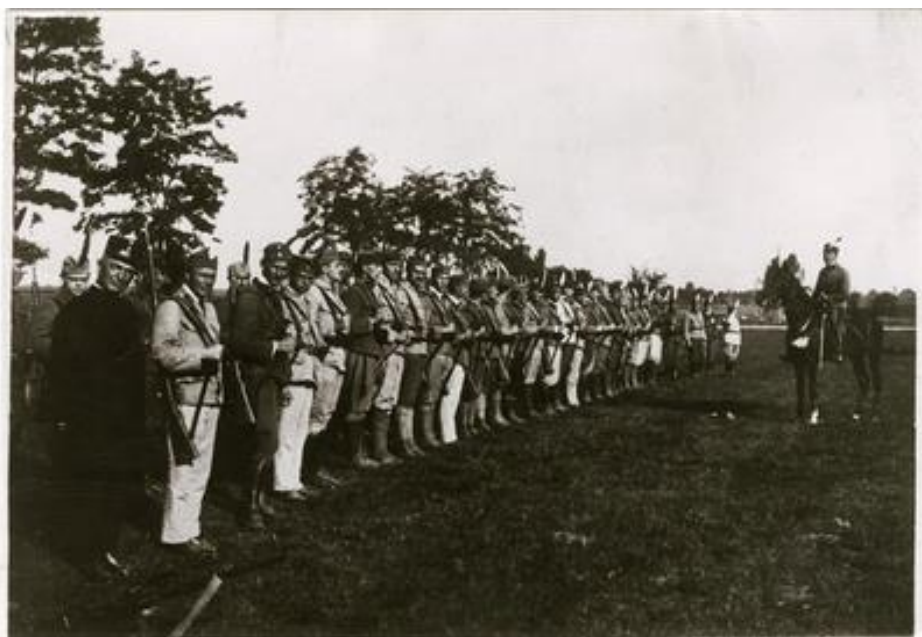
Forrás: Europeana

A Nemzeti Hadsereg géppuskás alakulata, 1919/1920

Forrás:

[https://index.hu/techtud/tortenelem/2020/02/16/gyilkossagok_felsobb
parancsra_feherterror_horthy_korszak_kivegzes_gellert_adam/](https://index.hu/techtud/tortenelem/2020/02/16/gyilkossagok_felsobb_parancsra_feherterror_horthy_korszak_kivegzes_gellert_adam/)

A Nemzeti Hadsereg egy tiszti különítménye, 1919 / 1920
Forrás: Europeana

A Nemzeti Hadsereg darutollas irreguláris katonái, 1919 / 1920

Forrá: Europeana

A Nemzeti Hadsereg katonáinak átkelése egy folyón, 1919 / 1920
Forrás: Europeana

A Nemzeti Hadsereg bevonulása Tiszántulra, 1919.
Bertout francia ezredes szemlét tart a Püspökladányt megszálló magyar csapatok fölött.

Forrás: OSZK DKA-094042

<https://keptar.oszk.hu/html/kepoldal/index.phtml?id=94042>

A Nemzeti Hadsereg egy tiszti százada, 1919 körül
Forrás: <http://mek.oszk.hu/21200/21234/21234.pdf>

A Nemzeti Hadsereg bevonulása Budapestre, 1919

Forrás: <https://www.archivnet.hu/az-elso-tishti-szazad-szegedi-megalakulasanak-korulmenyei>

A Nemzeti Hadsereg katonái az Erzsébet hídon, 1919

Forrás: Europeana

Horthy Miklós altengernagy és Ostenburg-Morawek Gyula őrnagy
szemléje a Nemzeti Hadsereg irreguláris katonai alakulata felett, 1919 /
1920

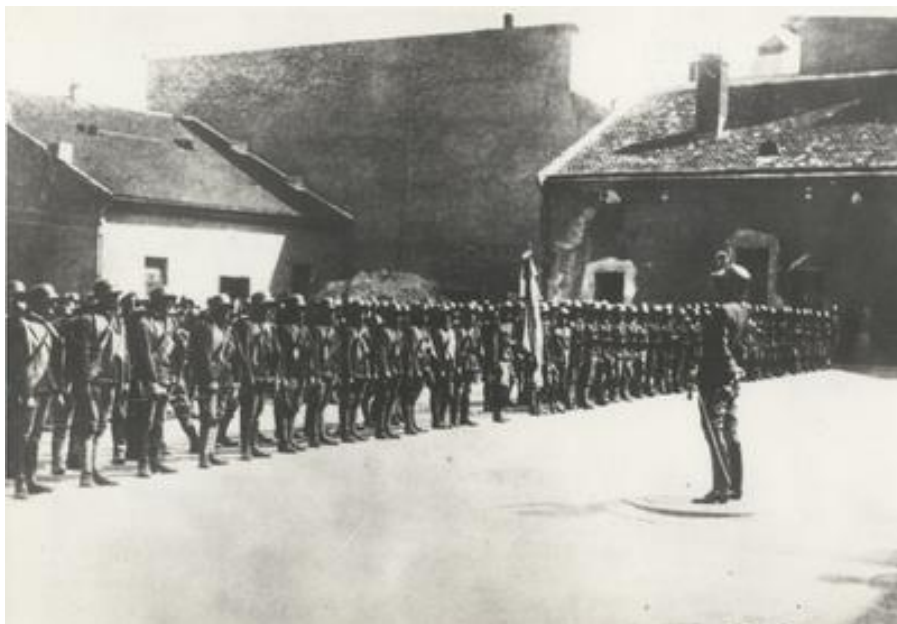
Forrás: Europeana

Horthy Miklós altengernagy, fővezér Nemzeti Hadseregének bevonulása
Budapestre, 1919. november 16-án

Forrás: Hadtörténeti Intézet és Múzeum Fényképtár

<https://m.militaria.hu/digitalis-hadtortenelem-hadtorteneti-oktatasi-csomagok-iskolak-szamara/a-horthy-korszak-hadereje/a-horthy-korszak-hadereje-hadszervezet/a-ket-haboru-kozotti-magyar-kiralysag-hadtortenete>

Prónay Pál alezredes különítménye előtt beszédet tart a Nándor Laktanya
udvarán, 1920–1921 körül
Forrás: Europeana

Horthy Miklós a Parlamentben, kormányzóná választása után, 1920.
március 1.

Forrás: <http://tortenelem.network.hu/blog/tortenelem-klub-hirei/horthy-miklos-taktikai-okbol-engedett-hitlernek>

A Nemzeti Hadsereg budapesti katonai körletének megalakulása a
Vérmezőn, 1920

Forrás: Hadtörténeti Intézet és Múzeum Fotóarchívum

<https://m.militaria.hu/digitalis-hadtortenelem-hadtorteneti-oktatasi-csomagok-iskolak-szamara/a-horthy-korszak-hadereje/a-horthy-korszak-hadereje-hadszervezet/a-ket-haboru-kozotti-magyar-kiralysag-hadtortenete>

A Héjjas-különítmény néhány tagja, 1919–1921 között

Forrás: Europeana

A Héjjas-különítmény irreguláris katonái 1919–1920 körül

Forrás: Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtár

Forrás: Europeana

Nyugat-magyarországi felkelők, 1921

Forrás: Europeana

Nyugat-magyarországi felkelők, 1921

Forrás: Europeana

A Rongyos Gárda néhány irreguláris katonája, balról a második egy Héjjas Iván által a Balkánról magával hozott muszlim, feltehetőleg albán önkéntes, 1921
Forrás: Europeana

A Rongyos Gárda irreguláris katonái bevonulnak Kismartonba, 1921

Forrás: Wikipédia

Rongyos gárdisták, 1921

Forrás: [http://hunhir.info/hirek/anyaország/2021/07/30/rongyos-garda-](http://hunhir.info/hirek/anyaország/2021/07/30/rongyos-garda-100/)

100/

Rongyos gárdisták, 1921

Forrás: Wikipédia

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/e1/RongyosGardaI.rohamcsoport%281921.szept%29.jpg>

Magyaróvári gazdasz hallgatók mint irreguláris katonák a nyugat-
magyarországi felkelésben, 1921

Forrás: <https://www.roncskutatas.com/node/13051>

A Rongyos Gárda irreguláris katonái géppuskával, 1921

Forrás: Hadtörténelmi Intézet és Múzeum Fényképtár, online közölve:

<https://magyarjelen.hu/a-pacifizmus-csak-almodozas-amennyi-a-fegyvered-annyi-az-orzagod-es-a-kenyered/>

A Rongyos Gárda irreguláris katonái géppuskával, bajonettes puskákkal, gránátokkal, 1921

Forrás:

<https://archivum.kanizsaujsag.hu/hirek/37026/kilencvennyolc-%C3%A9vvel-ezel%C3%B5tt-alakult-meg-a-rongyos-g%C3%A1rda/>

Rongyos gárdisták Sopronban, 1921

Forrás: <https://internetfigyelo.com/zetenyi-csukas-ferenc-a-rongyos-garda-szaz-esztendeje/>

Rongyos Gárdisták, 1921. október

Forrás: <https://24.hu/poszt-itt/2018/10/15/fam-profi-gyilkost-allit-peldakepnek-a-kormanylap/>

Egyetemista irreguláris katonák a budaörsi csatában, IV. Károly király második visszatérési kísérletekor a kormányoldalaon, 1921. október 23.

Forrás:

https://hu.wikipedia.org/wiki/Buda%C3%B6rsi_csata#/media/F%C3%A1jl:Di%C3%A1kok_a_buda%C3%B6rsi_csat%C3%A1ban.jpg

A Nemzeti Hadsereg vezérkara, 1921

Forrás:

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Nemzeti_Hadsereg#/media/F%C3%A1jl:
A_Nemzeti_Hadsereg_vez%C3%A9rkara_-_1921_\(1\).tif](https://hu.wikipedia.org/wiki/Nemzeti_Hadsereg#/media/F%C3%A1jl:A_Nemzeti_Hadsereg_vez%C3%A9rkara_-_1921_(1).tif)

Az Ébredő Magyarok Egyesületének vezetőségi tagjai egy felvonuláson az 1920-as években: 1. Héjjas Iván, 2. Prónay Pál, 3. Turchányi Albert Egon
Forrás: Arcanum ADT

Márfy József, az Ébredő Magyarok Egyesület IX. kerületi Nemzetvédelmi
Osztályának vezetője, az erzsébetvárosi bombamerénylet feltételezhető
felbujtója

Forrás: Arcanum ADT

Az erzsébetvárosi bombamerénylet helyszíne, 1923. április 2.

Forrás:

<http://real.mtak.hu/121449/1/ABOMBAMERENYLETEKKORA.pdf>

Rendőrok az erzsébetvárosi bombamerénylet helyszíne előtt, 1923. április
2.

Forrás: <http://mek.oszk.hu/21700/21710/21710.pdf>

Piroska János főhadnagy, a csongrádi bombamerénylet feltételezhető
felbujtója

Forrás: Wikipédia

Héjjas Iván ellen tüntető amerikai emigráns magyarok a Kossuth-zarándoklat alkalmával, 1929

Forrás: Arcanum ADT

Héjjas Iván, Endre László, Gömbös Gyula és Borbély-Maczkó Emil
vitézzé avatása, 1929
Forrás: Arcanum ADT

Héjjas Iván, mint a kunszentmiklósi választókerület parlamenti képviselője,
valamikor 1927 és 1931 között

Forrás: Europeana

A Magyar Királyi Honvédség rejtett kiegészítő alakulatának katonái, a Rendőrújton Iskola vállpaszományos hallgatói kiképzés közben, Crossley páncélgépkocsival Pesthidegkúton, 1932. június 10.

Forrás: Hadtörténeti Intézet és Múzeum Fotóarchívum

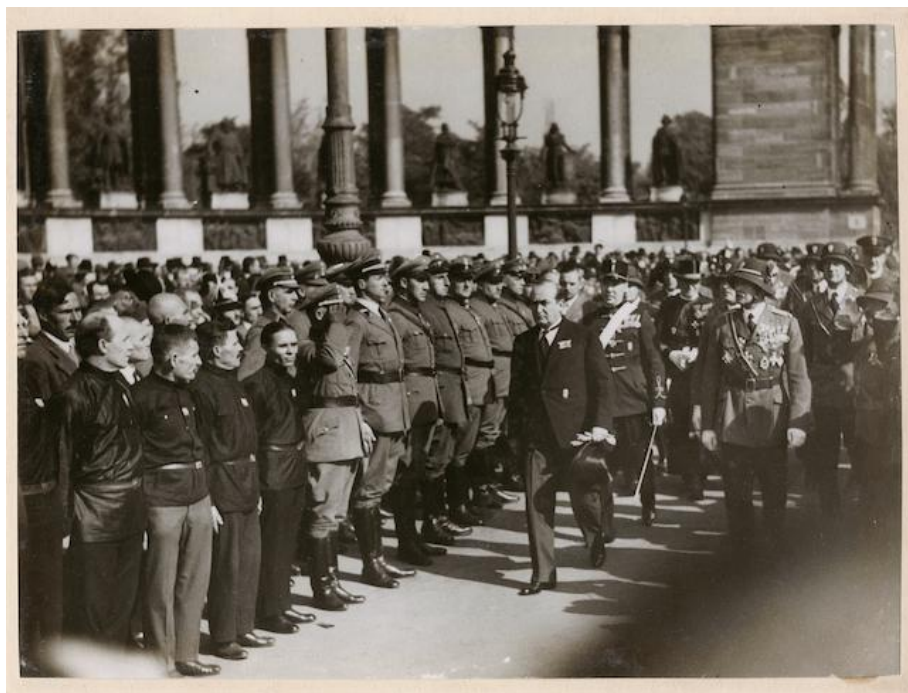
<https://m.militaria.hu/digitalis-hadtortenelem-hadtorteneti-oktatasi-csomagok-iskolak-szamara/a-horthy-korszak-hadereje/a-horthy-korszak-hadereje-hadszervezet/a-ket-haboru-kozotti-magyar-kiralysag-hadtortenete>

Gömbös Gyula miniszter, korábbi vezérkari százados,
különítményparancsnok, honvédelmi államtitkár és honvédelmi miniszter
katonai egyenruhába, 1933 körül

Forrás:

<https://harcunk.info/index.php/archivum/3666-fajvedo-miniszterelnoekuenk-vitez-jakfai-goemboes-gyula-1886-1936>

Gömbös Gyula miniszterelnök az Országos Frontharcos Szövetség veteránegyesület és irreguláris katonai szervezet felvonulásán a Hősök terén, 1933–1934 körül

Forrás: Europeana

Folkusfalvy Folkusházy Lajos altábornagy a m. kir. csendőrség felügyelője,
korábban irreguláris katonai/titkosszolgálati vezető
Forrás: *Csendőrségi Lapok*, 1936. augusztus 15. 1.

Héjjas Iván szemlét tart az újjáalakult Rongyos Gárda tagjai között, 1938 körül

Forrás: Arcanum Digitális Tudománytár

Pap Dezső alezredes, az 5-vkf. osztály vezetője
Forrás: Hadtörténeti Intézet és Múzeum Fotóarchívum

A Második Rongyos Gárda irreguláris katonái a kárpátaljai különleges hadművelet előtt, 1938

Forrás: Fortepan / Gődér Hajnalka

online közzétéve: <https://felvidek.ma/2022/09/a-rongyos-garda-ujjaszuletese/>

A Második Rongyos Gárda irreguláris katonái a kárpátaljai különleges hadművelet előtt, 1938

Forrás:

https://mandadb.hu/mandadb/webimage/8/7/7/5/7/1/pre_wimage/163292lead.jpg

A Második Rongyos Gárda irreguláris katonái a kárpátaljai különleges
hadművelet előtt, 1938

Forrás: Foretepan / Gődér Hajnalka

A Második Rongyos Gárda soproni egyetemista tagjai irreguláris katonákként, 1938

Forrás: Soproni Szemle 2006/1., online közzétéve:

https://felderitokblogja.blog.hu/2021/02/12/horthy_elfeledett_diverzans_katonai_adalekok_a_testnevelesi_szaktanfolyam_tortenetehez

A Második Rongyos Gárda irreguláris katonái a Felvidéken, 1938
Forrás: <https://docplayer.hu/107387002-2-a-szabadcsapatokrol.html>

A Második Rongyos Gárda irreguláris katonái Kárpátalján, fedezékbe,
lőállásban, 1938

Forrás: Fortepan / Gődér Hajnalka

A Második Rongyos Gárda irreguláris katonái Kárpátalján, 1938
Forrás: Fortepan / Gődér Hajnalka

A Második Rongyos Gárda irreguláris katonái Kárpátalján, 1938
Forrás: Fortepan / Gődér Hajnalka

Stefán Valér vezérkari százados, a diverzáns irreguláris katonák egyik
kiképzője

Forrás:

https://felderitokblogja.blog.hu/2021/02/12/horthy_elfeledett_diverzans_katonai_adalekok_a_testnevelési_szaktanfolyam_tortenetehez

A Budapest—Prága-i út első résztvevői, a Ju. 50. előtt: (balról jobbra) 1. v. Gyurkovits Béla, Shell ig., 2. dr. Ladomerszky Dezső lü. felügyelő, 3. v. dr. Grosschmid István, a MALÉRT elnökgazdátója, 4. v. dr. Héjjas Iván min. tan., 5. dr. Héjjas Jenő hírlapíró, 6. Kelemen Ernő hírlapíró, 7. Kelemen Károly főpilóta.

Héjjas Iván (4.), mint a MALÉRT vezetőségének tagja, 1938

Forrás: Arcanum Digitális Tudománytár

Balról az első sorban: Kozma Miklós, Stefán Valér százados, Héjjas Iván,
1938 körül

Forrás: Hadtörténeti Intézet és Múzeum Fotóarchívum

Somogyi Béla, Kassakürthy Pál, Héjjas Iván és Raád Árpád a nyírségi
határszálen

Forrás: Hadtörténeti Intézet és Múzeum Fotóarchívum

Vannay László főhadnagy (középen) és katonatársai
Forrás: Hadtörténeti Intézet és Múzeum Fotóarchívum

Héjjas Iván (jobbról a második) és egyéb különítményes katonatisztek,
1938–1939 körül

forrás: <http://www.pupublogja.hu/2018/>

Raad Árpád és Somogyi Béla tartalékos különítményes katonatisztek
Forrás: Hadtörténeti Intézet és Múzeum Fotóarchívum

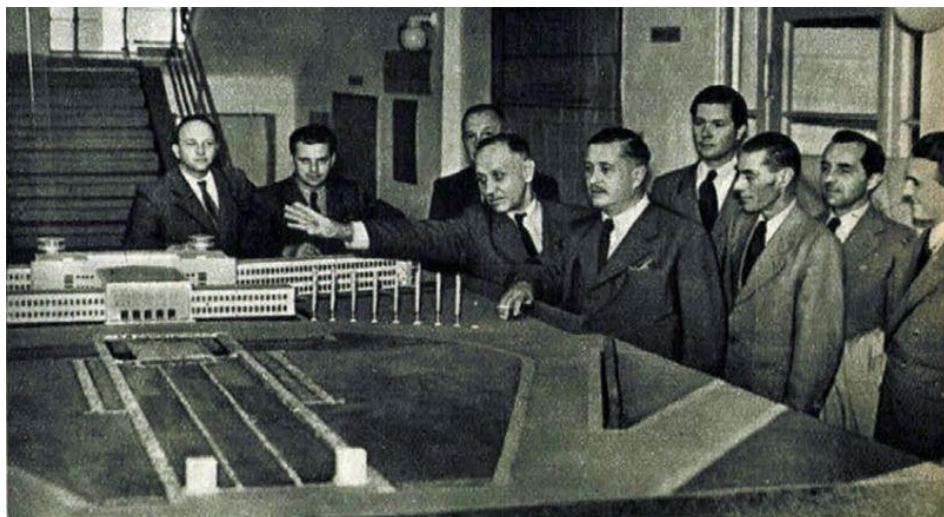

Homlok Sándor ezredes, a 6-vkf. osztály vezetője (középen)
Forrás: Hadtörténeti Intézet és Múzeum Fotóarchívum

A kárpátaljai hadműveletből hazatérő fegyvereseket Héjjas Ivánnal az élén egyetemisták fogadják a Keleti Pályaudvaron, 1939

Forrás: Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtár

Héjjas Iván és egyéb légügyi vezetők a tervezett Ferihegyi Repülőtér makettjét szemlélik, 1939 körül

Forrás: Arcanum ADT

Az Országos Frontharcos Szövetség (később Tűzharcosok Országos Szövetsége) veteránegyesület és irreguláris katonai szervezet tagjai tisztelegnek Horthy Miklós kormányzó előtt, 1938. október

Forrás: Filmhíradók Online

<https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=3033>

Vitéz gróf Takách-Tolvay József altábornagy, az Országos Frontharcos Szövetség (később Tűzharcosok Országos Szövetsége) veteránegyesület és irreguláris katonai szervezet alapító elnöke

Forrás: <https://www.newfront.ca/magazine-archives/2014-to-1999/>

Héjjas Iván (2.) a Kereskedelmi- és Közlekedési Minisztérium
Légiforgalmi Szakosztályának megalakulása alkalmából rendezett ünnepi
vacsorán, 1939. május.
Forrás: Arcanum ADT

Balról: Héjjas Iván miniszteri osztályfőnök, Grosschmid István, a MALÉRT elnökgazgatója, Horthy Miklós kormányzó, Csenkey Géza repülő ezredes, Ujváry László MALÉRT-igazgató és repülő százados, valamint Bonczos Miklós belügyi államtitkár beszállnak egy repülőgépbe, hogy meglekintsék az árvíz sújtotta Magyar vidéket, 1940. április vége.

Forrás: Arcanum ADT

Héjjas Iván és Kémeri Nagy Imre, 1940 körül

Kémeri Nagy Imre tartalékos főhadnagy, irreguláris katonai parancsnok
1942 körül

Forrás:

https://www.wikiwand.com/hu/K%C3%A9meri_Nagy_Imre

A Magyar Tűzharcos Szövetség veteránegyesület és irreguláris katonai szervezet találkozója Budapest, 1940

Forrás:

https://dimweargive.live/?utm_campaign=INccHxHRWrew3TQsL.BbfNnbGFYUZobMqxXT9Zrw5FhI1&t=main9express

A Magyar Tűzharcos Szövetség veteránegyesület és irreguláris katonai szervezet találkozója Budapest, 1940-es évek

Forrás: <https://docplayer.hu/4896147-Dr-ullein-reviczky-antal-a-magyar-tuzharcos-szovetseg-tarselnoke.html>

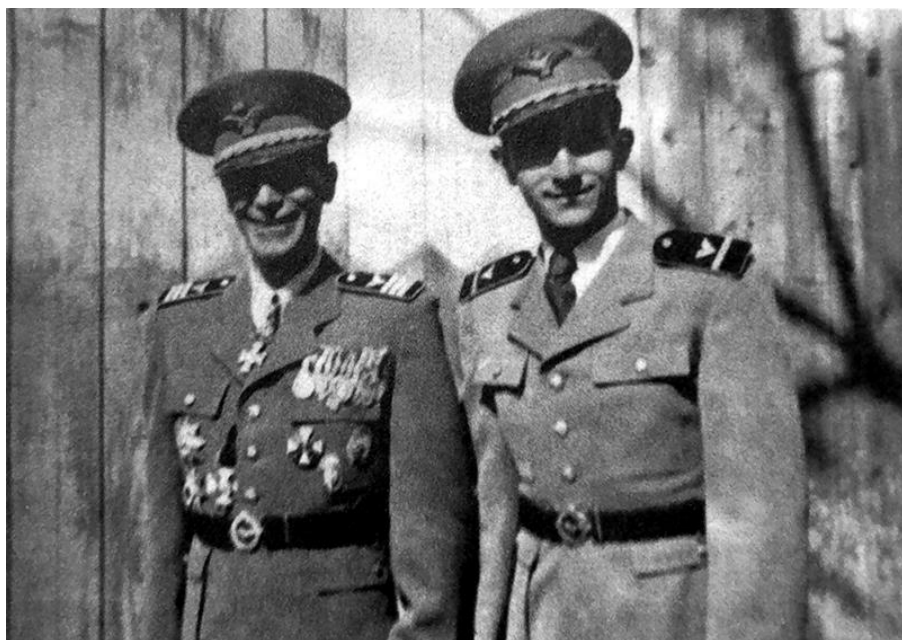
Dr. Ullein-Reviczky Antal diplomata, egyetemi tanár, tartalékos katonatiszt, Magyar Tűzharcos Szövetség veteránegyesület és irreguláris katonai szervezet elnöke

Forrás: <https://docplayer.hu/4896147-Dr-ullein-reviczky-antal-a-magyar-tuzharcos-szovetseg-tarselnok.html>

Az Országos Tűzharcos Szövetség dísztáborozása, Győr, 1942. október
18.

Forrás: Fortepan / Zentai Dávid

Héjjas Iván és öccse, Héjjas Aurél repülő tiszti egyenruhában, 1942 körül
Forrás: Arcanum ADT

Magasházy László altábornagy, Horthy Miklós kormányzó korábbi szárnysegédje, az 1940-es években az Országos Nemzetvédelmi Bizottság elnöke

Forrás: Hadtörténeti Intézet és Múzeum Fotóarchívum

Aktív állományú katonatisztek és veteránok a Vitézi Rend, a Tűzharcos Szövetség és a Nemzevédelmi Kereszttel kitüntetett katonák nemzetvédelmi egyesülésének első ülésén, 1942. augusztus. A három kvázi-állami, irreguláris katonai szervezet szorosan együttműködött.

Forrás:

<https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=4738>

A Fehér Ház Bajtársi Egyesület és (németellenes) irreguláris katonai szervezet ünnepe, 1942. augusztus

Forrás: Filmhíradók Online

<https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=4747>

A Turáni Vadászok Országos Egyesület és (németellenes) irreguláris katonai szervezet nemzetvédelmi napja alkalmából rendezett felvonulás,
1943. október

Forrás: Filmhíradók Online

<https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=5184>

A Rongyos Gárda Egyesület és (németellenes) irreguláris katonai szervezet
emlékünnepe Munkácson, 1944. január

Forrás: Filmhíradók Online

<https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=5599>

Héjjas Iván és felesége, Papp Sarolta a spanyolországi emigrációban,
valamikor 1945 és 1950 között

Az Ébredő Magyarok Egyesülete jelvénye

Forrás:

https://hu.wikipedia.org/wiki/%C3%89bred%C5%91_Magyarok_Egyes%C3%BClete

A Magyar Országos Véderő Egylet jelvénye

Forrás:

<https://www.darabanth.com/hu/gyorsarveres/287/kategoriak~Numizmatika/Falerisztika-Kituntetesek-jelvenyek~300018/7E1930-MOVE-Magyar-Orszagos-Vedero-Egylet-Becsulet-a-hazaert-zomancozott-fem-jelveny~II1505483/>

A Rongyos Gárda (és talán a Kettőskereszt Vérszövetség) jelvénye

Forrás:

https://hu.wikipedia.org/wiki/Rongyos_G%C3%A1rda

A lajtabánsági nyugat-magyarországi felkelők jelvénye

Forrás:

<https://www.vatera.hu/katalogus/lajtabansag-rongyos-garda-gomblyuk-jelvenye-3222810728.html#opened>

Valószínűsíthetően a Kettőskereszt Vérszövetség jelvénye
Forrás: <https://www.vatera.hu/zold-alapon-feher-kettoskereszt-tuzzomanc-jelveny-horthy-kor-2018-3266901656.html>

A Fehér Ház Bajtársi Egyesület jelvénye
Forrás: <https://patriotak.hu/vertanuk-tere/>

Az Országos Fronttharcos Szövetség jelvénye

Forrás:

https://darabanth.blog.hu/2014/06/11/orszagos_frontharcos_szovetseg_jelvenye

Az Országos Tűzharcos Szövetség jelvénye

Forrás:

https://upload.wikimedia.org/wikibooks/hu/1/19/Ber%C3%A1n_N%C3%A1ndor%2C_Magyar_T%C5%B1zharcos_Sz%C3%B6vets%C3%A9gv.zom.br.jelv%C3%A9ny_27X17_mm.jpg

Az ellenforradalmi tevékenységért adományozott Nemzetvédelmi Kereszt
katonai kitüntetés, egyúttal az Országos Nemzetvédelmi Szövetség
irreguláris katonai szervezet jelvénye

Forrás:

[https://hu.wikipedia.org/wiki/Nemzetv%C3%A9delmi_Kereszt#/media/
/F%C3%A1jl:Nemzetv%C3%A9delmi_Kereszt-1941.JPG](https://hu.wikipedia.org/wiki/Nemzetv%C3%A9delmi_Kereszt#/media/F%C3%A1jl:Nemzetv%C3%A9delmi_Kereszt-1941.JPG)

A Turáni Vadászok Országos Egyesülete jelvénye

Forrás:

<https://www.numisbids.com/n.php?p=lot&sid=6687&lot=948>

FELHASZNÁLT ÉS KAPCSOLÓDÓ FORRÁSOK ÉS IRODALOM

Levéltári források

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (HU-ÁBTL)

HU-ÁBTL-4.1. A-434. A magyar hírszerzési szolgálat 1. kötet (a magyar hírszerzési szolgálat módszerei 1936-ig).

HU-ÁBTL-4.1. A-686. Etelközi Szövetség.

HU-ÁBTL-4.1. A-650. Összefoglaló. Prónay-különítmény alakulása és tevékenysége 1919–1945.

HU-ÁBTL-4.1. A-687. Az 1919-es ellenforradalmi kormány által megalakított szervezetek (1947).

HU-ÁBTL-4.1. A-718. A Vannay-puccs polgári személyeinek bírósági töredékanyaga, valamint kapcsolatos iratok.

HU-ÁBTL-4.1. A-719. Zadravecz István tábori püspök “Hét év a táborban” című naplója dokumentumokkal.

HU-ÁBTL-4.1. A-720/1. A Horthy-rendszer jobboldali szervezetei.

HU-ÁBTL-4.1. A-879. 1919-es fehérterroristák anyaga.

HU-ÁBTL-4.1. A-881. Rongyos gárdisták, szabadcsapatok, különítményesek anyaga.

HU-ÁBTL-4.1. A-1047. Fehérház Bajtársi Egyesület, Anti-Bolsevista Comité.

HU-ÁBTL-4.1. A-2124. Volt horthysta titkos szervezetek.

HU-ÁBTL-V-93302. Wünscher Frigyes.

Bundesarchiv, Berlin (BArch)

BArch-R 1507/2129. Bajor sörpuccs.

BArch-R 1507/400. Organisation Escherich. Orgesch Orka.

BArch-R 707/142. A bajor–magyar kapcsolatokra vonatkozó iratok.

Budapest Főváros Levéltára, Budapest (HU-BFL)

HU-BFL-IV-1407-b-XI. üo.-151/1922. A Budapesti Főkapitányság főkapitányi jelentése Budapest székesfőváros tanácsának.

HU-BFL-VI-15-c-205/1945. A Magyar Államrendőrség Budapesti Főkapitányság Államrendészeti Osztálya jelentése a Kettőskereszt Vérszövetség felosztatott egyesület adatai tárgyában Budapest főváros főpolgármesteréhez, Budapest, 1945. december 3.

HU-BFL-VII-1-d-10935/1924. Keő-Kucsera István büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-c-8821/1920. Illy László és társai büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-c-16193/1923. Márffy József és társai büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-c-11717/1923. Bedő József és Dula József
büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-c-10559/1925. A Kovács testvérek büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-c-198/1940. Kiss Gábor Jenő pere.

HU-BFL-VII-18-d-8963/1925. Kmetty Károly büntetőpere.

HU-BFL-VII-18-d-1923-03/041. Apor Viktor és társai büntetőpere.

HU-BFL-VII-18-d-1923-03/0610. Ulain Ferenc és társai
büntetőpere.

HU-BFL-VII-18-d-193/1926. Windischgrätz Lajos és társai pere.

HU-BFL-VII-101-c-fegyenc-I-8184. Márffy József
fogolytörzskönyve.

HU-BFL-XXV-1-a-659/1946. Balogh Ferenc büntetőpere.

HU-BFL-XXV-1-a-1945/778. Budaváry László büntetőpere.

HU-BFL-XXV-1-b-4587/1946. Márffy József igazolási eljárása.

HU-BFL-XXV-1-a-464/1946. Ruszkay Jenő népbíróági büntetőpere.

HU-BFL-XXV-2-b-8311/1947. Dr. Minich József igazolási eljárása.

HU-BFL-XXV-2-b-4767/1946. Kovarcz Emil népügyészégi büntetőpere.

HU-BFL-VII-5-e-1949/20630. Héjjas Iván és társai népbíróági büntetőpere.

Hadtörténelmi Levéltár, Budapest (HU-HL)

HU-HL-VKF. A Magyar Királyi Honvéd Vezérkar Főnöke Levéltára, 1919–1945.

Magyar Nemzeti Levéltár Csongrád Megyei Levéltára, Szeged (HU-MNL-CSML)

HU-MNL-CSML-XXV-8-5-d-NB-148/1945. Piroska János háborús és népellenes büntette.

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Budapest (HU-MNL-OL)

HU-MNL-OL-K 27. Minisztertanácsi jegyzőkönyvek, 1867–1944.

HU-MNL-OL-MOL-K 64-1920-2-60. Külügyminisztérium – Politikai Osztály rezervált iratai – Megállapodás az elszakadt részekben folytatandó irredenta szervezéséről, 1920.

HU-MNL-OL-K 64-1920-41-515. Külügyminisztérium – Politikai Osztály rezervált iratai – Előterjesztés a külügyminiszter részére az elcsatolt területeken megvalósítandó diverziós és terrorcselekményekről, 1920.

HU-MNL-OL-K 64-1921-41-187. Külügyminisztérium – Politikai Osztály rezervált iratai – Feljegyzés az elcsatolt területeken folytatandó diverziós tevékenységről, 1921.

HU-MNL-OL-K-64-1921-41-199. Külügyminisztérium – Politikai Osztály rezervált iratai – Schitler vezérkari alezredes feljegyzése a német és a magyar irredenta szervezetek közötti együttműködés tárgyában, 1921.

HU-MNL-OL-K-64-1921-41-221. Külügyminisztérium – Politikai Osztály rezervált iratai – Jelentés a német ORKA és Orgesch irredenta szervezetekkel való tárgyalásról, 1921.

HU-MNL-OL-K 64-1923-41-81. Külügyminisztérium – Politikai Osztály rezervált iratai – Masirevich Szilárd bécsi magyar követ számjeltávirata a külügyminiszter részére, melyben arról számol be, hogy Ludendorff német tábornok nála járt, és titkos tárgyalást kezdeményezett Siménfalvy ezredessel, mint a kormányzó bizalmi emberével, Bécs, 1923. február 6.

HU-MNL-OL-K 65 – Külügyminisztérium – Politikai osztály – „D”
(defenzív) referatúra iratai.

HU-MNL-OL-K 67. Külügyminisztérium – Politikai hírszolgálati
osztály.

HU-MNL-OL-K 149-1926-6-3473. Belügyminisztérium rezervált
iratai – A Magyar Királyi Belügyminisztérium bizalmas körlevele a
törvényhatóságoknak és a rendőrkapitányságoknak a Nemzeti
Munkavédelmi Tartalék a megszűnt Kettőskereszt
Vérszövetséggel való kapcsolatba hozása tárgyában, Budapest,
1926. március 5.

HU-MNL-OL-K 149-1926-6-4250. Belügyminisztérium rezervált
iratai – A titkos társaságok felfedése, 1926.

HU-MNL-OL-K 149-1924-1-2042. Belügyminisztérium rezervált
iratai – Siménfalvy Tihamér vszkt. ezredes felterjesztése a
Kormányzó Katonai Irodájához Károlyi Mihály szabadkai
tartózkodásáról, Budapest, 1924. október 1.

HU-MNL-OL-K 429-1926. 05. 07.–10. 14. A Magyar Távíratok Iroda
– Napi hírek – Frankper, 1926. május–október.

HU-MNL-OL-KS 274-f-11. cs.-44. őrzési egység. Jelentés az
Etelközi Szövetségről.

HU-MNL-OL-K 429. Belügyminisztériumi levéltár – Kozma Miklós
iratai.

HU-MNL-OL-P 1360. Magyar Országos Véderő Egylet.

HU-MNL-OL-P 2249-7. sorozat. Ébredő Magyarok Egyesülete.

HU-MNL-OL- P 2249-47. sorozat. Turáni Vadászok Országos Egyesülete.

HU-MNL-OL-P 2249-61. sorozat. Fehérház Bajtársi Egyesület.

HU-MNL-OL-P 2249-81. sorozat. Magyar Fajvédők Országos Szövetsége.

VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár, Budapest

HU-VTIL-OHA – 45. sz. 53. Mester Miklós – interjú. Készítette Gyurgyák János–Varga Tamás, 1986.

Politikatörténet Intézet Levéltára (HU-PIL)

HU-PIL-VI-973-2. ő.e. Prónay Pál: Ellenforradalmi naplójegyzeteim, 1918–1921.

Politisches Archiv, Berlin, (PA)

PA-AA-(B)-R 30531-Bd. 1. Szigorúan titkos bizalmas jelentés Budapestről a német–magyar jobboldali együttműködésről, 1923. augusztus 23.

PA-AA-(B)-R-30531-Bd. 1. Boltze német követségi titkár szigorúan bizalmas feljegyzése az Ulain-ügyről, 1923. november 10.

PA-AA-(B)-R-30531-Bd. 1. A német külügyminisztérium átirata a közrendvédelmi felügyeletet ellátó birodalmi megbízottnak, 1923. november 14.

PA-AA-(B)-R 30531-Bd. 1. Welczeck budapesti német nagykövet jelentése a Külügyi Hivatalnak az Ulain-ügyről, 1924. január 26.

Szakirodalmi források

ABLONCZY Balázs, Teleki Pál, Budapest, Osiris Kiadó, 2005.

ABLONCZY Balázs, A frankhamisítás. Hálók, személyek, döntések, *Múltunk*, 2008/1, 29–56.

ABLONCZY Balázs, *Keletre, magyar! A magyar turanizmus története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2016.

ABLONCZY Balázs, *A miniszterelnök élete és halála. Teleki Pál (1879–1941)*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2018.

ABLONCZY Balázs, *Ismeretlen Trianon*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2020.

ÁDÁM T. István, *A nyugat-magyarországi felkelés története*, Budapest, Külpolitika Kiadása, 1935.

A Grössz-per előkészítése, 1951, forráskiad. Szabó Csaba, Budapest, Budapest Főváros Levéltára–Osiris Kiadó, 2001.

A Horthy-korszak Magyarországáa jugoszláv szemmel. Délszláv levéltári források 1919–1941, forráskiad. HORNYÁK Árpád, Pécs–Budapest, Kronosz Kiadó – MTA BTK Történettudományi Intézet, 2016.

ANDAHÁZI SZEGHY Viktor, Trianontól Bledig. A Magyar Királyi Honvédség szervezése és lehetőségei 1920–1938 között, *Hadtudomány*, 2019/3, 15–23.

Christopher ANDREW, *The Secret World. A History of Intelligence*, London, Penguin Books, 2019.

ANGYAL Béla, Magyar szervezetek és mozgalmak Csehszlovákiában 1918–1921. I. rész, *Fórum*, 2000/1, 13–20.

ANGYAL Béla, *Érdekvédelem és önszerveződés. Fejezetek a csehszlovákiai magyar pártpolitika történetéből*, Dunaszerdahely, Fórum Intézet – Lilium Aurum Kiadó, 2002.

ARDAY Géza, *A Jobannita Rend Magyar Tagozatának arcképei. Hála-kötet 90 esztendőért*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2014.

ÁROKAY Lajos, Az önálló magyar katonai attaséi szolgálat előzményei 1918–1919, *Hadtörténelmi Közlemények*, 1983/1, 73–95.

ÁROKAY Lajos, A rejtett magyar katonai attaséi szolgálat első állomáshelyeinek felállítása, 1920–1923, *Hadtörténelmi Közlemények*, 1983/3, 356–381.

ÁROKAY Lajos, A rejtett magyar katonai attaséi szolgálat tevékenysége 1923–1928 között, *Hadtörténelmi Közlemények*, 1983/4, 574–592.

A Wilhelmstrasse és Magyarország. Német diplomáciai iratok Magyarországról (1918–1934). I. kötet. *Az 1920-as évek*, forráskiad. NÉMETH István, Budapest, magánkiadás, 2017.

A XX. század magyar beszédei, szerk. Vajda Barnabás, Budapest, Agave Kiadó, 2007.

Az Endre–Baky–Jaross-per, forráskiad KARSAI László, MOLNÁR Judit, Budapest, Cserépfalvi Kiadó, 1994.

B. STENGE Csaba, Fejezetek a Rongyos Gárda kárpátaljai bevetésének történetéből, I. A salánki megadás, *Acta Academia Beregsasiensis*, 17. évf. 2018, 39–66.

B. STENGE Csaba, Magyar hadműveletek Kárpátalja visszacsatolása során, 1939. március. II. fázis (I. rész), *Sereg Szemle*, 2018/2, 106–114.

B. STENGE Csaba, Magyar hadműveletek Kárpátalja visszacsatolása során, 1939. március. II. fázis (II. rész), *Sereg Szemle*, 2018/3–4, 121–129.

B. STENGE Csaba, Fejezetek a Rongyos Gárda kárpátaljai bevetésének történetéből II. Térképhelyesbítők a „vízkereszti csatában”, 1939. január 6-án, *Limes*, 2020/7, 43–58.

BALLA Tibor, A trianoni békediktátum és az önálló magyar haderő, *Honvédségi Szemle*, 2020/3, 109–122.

David V. BARRETT, *Titkos társaságok. Az ősiektől és rejtettektől a modernkéig és álcázottakig*, ford. DARÓCZI Enikő, Budapest, Gold Book Kft., 2001.

David V. BARRETT, *The New Believers. Sects, 'Cults' and Alternative Religions*, London, Cassel Publishing, 2003.

BARTHA Ákos, *Bajcsy-Zsilinszky Endre. Életút és utóélet*, Budapest, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2020.

BARTHA Ákos, Az utolsó csepp a pohárban. Soltra József rendőr meggyilkolása, in *Csoportosulás, lázadás és a társadalom terrorizálása*. (Rendészettörténeti Tanulmányok 2.), szerk. JÁMBOR Orsolya Ilona–TARJÁN G. Gábor, Budapest, Rendőrség Tudományos Tanácsa, 2019, 28–44.

BARTHA Ákos, Fajvédelem és ellenállás, *Regio*, 2021/2, 251–271.

BARTHA Ákos, *Véres város. Fegyveres ellenállás Budapesten, 1944–1945*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2021.

BARTHA Ákos, A magyar fajvédelem útjai a második világháború idején, in *Trianon után. Politikai gondolkodás és történetírás*, szerk. HÖNICH Henrik, Budapest, Századvég Kiadó, 2022, 187–210.

BARTHA Ákos, *Törzssőkösök, rongyosok, turániak. Németellenes magyar fajvédelem 1938–1945*, Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2023.

BARTHA Ákos–PÓCS Nándor–SZÉCSÉNYI András, Egy hosszan „ébredő” túlélőművész. Zsabka Kálmán pályarajza (1897–1971) I. rész, *Múltunk*, 2019/2, 138–180.; II. rész: *Múltunk*, 2019/3, 234–276.

- BELLÉR Béla, *Az ellenforradalom nemzetiségi politikájának kialakulása*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1975.
- BEREND T. Iván, *Magyarország gazdasága az első világháború után 1919–1929*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1966.
- Bethlen István *titkos iratai*, forráskiad. SZINAI Miklós–SZŰCS László, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1972.
- BODÓ Béla, The White Terror in Hungary. The Social World of Paramilitary Groups, *Austrian History Yearbook*, 2011/42, 133–163.
- BODÓ Béla, Héjjas Iván. Egy ellenforradalmár élete, *2000*, 2010/10, 9–27.
- BODÓ Béla, Pál Prónay. Paramilitary Violence and Anti-Semitism in Hungary, 1919–1921, The Carl Beck Papers in Russian and East-European Studies, No. 2101, Pittsburgh, University of Pittsburgh, 2011.
- BODÓ Béla, Favorites or Pariahs? The Fate of the Right-Wing Militia Men in Interwar Hungary, *Austrian History Yearbook*, 2015/46, 327–359.
- BODÓ Béla, *The White Terror. Antisemitic and Political Violence in Hungary, 1919–1921*, London, Routledge, 2019.
- BODÓ Béla, *A fehérterror*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2022.

BODÓ Béla, *Oppression, Terror and „Split Legitimation”. The Troubled Relationship between the Conservative Authoritarian State and Its Right-wing Critics in Hungary between 1919 and 1945*, in *A Transnational History of Right-Wing Terrorism. Political Violence and the Far Right in Eastern and Western Europe since 1900*, szerk. Johannes DAFINGER – Moritz FLORIN, London, Routledge, 2022, 46–69.

BORBÁNDY Gyula, *Magyar politikai pályaképek 1938–1948*, Budapest, Európa Könyvkiadó, 1997.

BOROS Ferenc, *Magyar–csehszlovák kapcsolatok 1918–1921-ben*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1970.

BORSI-KÁLMÁN Béla, *Öt nemzedék, és ami előtte következik... A temesvári Levente-pör, 1919–1920*, Budapest, Noran Kiadó, 2006.

BORSI-KÁLMÁN Béla, Ifj. Niamešsny Mihály és a temesvári Leventeper, 1919–1920, Budapest, Helikon Kiadó, 2010.

BORSI-KÁLMÁN Béla, *Kisfiúk a nagy viharban. A temesvári „Levente-pör” – az első román „irredenta per” története, 1919–1922*, Budapest, Kortárs Kiadó, 2020.

BOTLIK József, A nyugat-magyarországi felkelés. 1921. augusztus 28. – október 4., *Valóság*, 2007/3, 24–47, illetve 2007/4, 39–58.

BOTLIK József, *Nyugat-Magyarország sorsa, 1918–1921*, Vasszilvagy, Magyar Nyugat Könyvkiadó, 2012.

BÖDŐK Gergely, *Vörös- és fehérterror Magyarországon, 1919–1921*, PhD-értekezés, Eger, Esterházy Károly Egyetem Történettudományi Doktori Iskola, 2018.

Timothy S. BROWN, *Weimar Radicals. Nazis and Communists Between Authenticity and Performance*, New York, Berghahn Books, 2009.

Csak szolgálati használatra! Iratok a Horthy-hadsereg történetéhez, 1919–1938, szerk. HETÉS Tibor, MORVA Tamásné, Budapest, Zrínyi Katonai Könyv- és Lapkiadó, 1968.

Alexander CLIFFORD, Hindenburg, Ludendorff and Hitler. Germany's Generals and the Rise of the Nazis, London, Pen and Sword Military, 2021.

CSAPLÁR-DEGOVICS Krisztián, „Nekünk nincsenek gyarmataink és bódítási szándékaink”. Magyar részvétel a Monarchia gyarmatosítási törekvéseiben a Balkánon (1867–1914), Budapest, ELKH Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2022.

CSELÉNYI Zsuzsanna, *Az Ébredő Magyarok Egyesülete (ÉME) működése 1918–1920*, *Acta Academiae Paedagogicae Agriensis. Sectio Historia*, 1991/20, 51–67.

CSONKA Laura, Nemzetközi és hazai fellépés a népbiztosok megkegyelmezése érdekében, *Archívnet*, 2015/3.
<https://archivnet.hu/politika/nemzetkozi-es-hazai-fellepes-a-nepbiztosok-megkegyelmezese-erdekeben.html>

- CSUNDERLIK Péter, *Radikálisok, ateisták, szabadgondolkodók. A Galilei Kör története (1908–1919)*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2017.
- DEMETER Gábor, *Kisállami törekvések és nagyhatalmi érdekek a Balkán-háborúk idején (1912–1913)*, Budapest, Hungarovox Kiadó, 2007.
- DEMETER Gábor, *A két Balkán-háború hadtörténete (1912–1913)*, Debreceni, Kossuth Egyetemi Könyvkiadó, 2008.
- DEMETER Gábor, *Diplomatic Struggle for Supremacy over the Balkan Peninsula 1878–1914*, Szófia, Institute for Historical Studies, Bulgarian Academy of Sciences, 2017.
- DOBÁK Imre–REGÉNYI Kund, Hírszerzési és Kémelhárítási Szabályzat – a két világháború között, *Nemzetbiztonsági Szemle*, MMXV/I, 146–197.
- Dokumentumok az 1918/19-es forradalmak Duna–Tisza közti történetéhez*, szerk. ROMSICS Ignác, Kecskemét, Bács-Kiskun Megyei Levéltár, 1976.
- DOMONKOS László, *A Héjjas-nyárfa árnyékában*, Budapest, Kairosz Kiadó, 2018.
- DÓSA Rudolfné, *A MOVE. Egy jellegzetesen magyar fasiszta szervezet*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1972.
- DROZDY Győző, *Elvett illúziók. Drozdy Győző emlékiratai*, szerk. PAKSY Zoltán, Budapest, Kossuth Kiadó, 2007.

ERDÉLYI Péter, *Képviselőtestületi választások 1929-ben Csongrádon*, (Múzeumi Kutatások Csongrád Megyében 2003), szerk. ERDÉLYI Péter–SZŰCS Judit, Szeged, Móra Ferenc Múzeum, 2002, 119–125.

ERDEŐS László, *A magyar honvédelem egy negyedszázada 1919–1944*, szerk. BABUCS Zoltán, Gödöllő, Attraktor Kiadó, 2007.

FÁBIÁN Máté, *Borbély-Maczkó Emil (1887–1945). Politikai életrajz*, PhD-értekezés, Eger, Esterházy Károly Egyetem Történelemtudományi Doktori Iskola, 2019.

FÁBIÁN Máté, *Egy fajvédő főispán. Borbély-Maczkó Emil (1887–1945)*, Budapest, Kronosz Kiadó – Magyar Történelmi Társulat, 2020.

FAZEKAS Csaba, Prohászka Ottokár és a „hungarizmus” fogalmának genezise, *Múltunk*, 2017/1, 4–34.

FEGYÓ János, Adalékok a szélsőjobboldal fokozódó szervezkedésének történetéhez a gazdasági világválság éveiben, in *A Magyar Munkásmozgalmi Múzeum Évkönyve, 1967–1968*, Budapest, Népművelési propaganda iroda, 1969, 261–289.

FIZIKER Róbert, *Habsburg kontra Hitler. Legitimisták az anschluss ellen, az önálló Ausztriáért*, Budapest, Gondolat Kiadó, 2010.

FODOR Miklós Zoltán, Az Etelközi Szövetség története, in *Nógrád Megyei Múzeumok Évkönyve*, 2007 (XXXI.), Salgótarján, 2008, 118–156.

FORGÁCS Balázs, *Gerillák, partizánok, felkelők. Az irreguláris hadviselés elméletének története – korunk kihívásai*, Budapest, HM Zrínyi Térképészeti és Kommunikációs Szolgáltató Nonprofit Kft., 2020.

FOGARASSY László, A Prónay-Ranzenberger pör (1930–1932), *Soproni Szemle*, 1978/1, 23–40.

Norbert FREI, *National Socialist Rule in Germany. The Führer State 1933–1945*, Oxford, Oxford University Press, 1987.

GARAMI Erika, Az 1920-as évekbeli magyarországi frankhamisítás numizmatikai vonatkozásai, *Numizmatikai Közlöny*, 2003–2004/CII–CIII, 65–71.

GERGELY Ernő–SCHÖNWALD Pál, *A Somogyi–Bacsó-gyilkosság*, Budapest, Kossuth Kiadó, 1978.

GERGELY Jenő, *Gömbös Gyula. Politikai pályakép*, Budapest, Vince Kiadó, 2001.

GELLÉRT Ádám, Egy antiszemita hármás rablógyilkosságtól a kegyelemig, *Index.hu*, 2018. október 26.

<https://index.hu/techtud/tortenelem/2018/10/26/mit-kezdjunk-h-ejjas-ivannal-100-ev-utan/>

GELLÉRT Ádám, Horthy Miklós és a politikai alapú büntetlenség. Gellért Ádám viszontválasza Máthé Áronnak, Clio Intézet honlapja, 2020. 04. 13. <https://www.clioinstitute.hu/single-post/2020/04/13/Horthy-Mikl%C3%B3s-%C3%A9s-a-politikai-alap%C3%BA-b%C3%BCntetlens%C3%A9g-Gell%C3%A9rt-%C3%81d%C3%A1m-viszontv%C3%A1lasza-M%C3%A1th%C3%A9-%C3%81ronnak?fbclid=IwAR26NycbSt8AmGPiRp3EiMVho3zmyHl1Cnostt6nmqb3MePgyo1xwTtBK24>

GELLÉRT Ádám, Béla Bodó: *The White Terror. Antisemitic and Political Violence in Hungary, 1919–1921*, (Mass Violence in Modern History 5.), Routledge, London–New York 2019. 333 oldal, *Századok*, 2020/4, 892–894.

GERGELY Ferenc–KISS György, *Horthy leventéi. A leventeintézmény története*, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1976.

Robert GERWARTH, *The Vanquished. Why the First World War Failed to End, 1917–1923*, Farrar, Straus and Girou, 2016.

Robert GERWARTH, *Harc a Vörös Szörnyeteggel. Ellenforradalmi erőszak Közép-Európa vereséget szenvedett államaiban*, ford. VÁRADY Péter, in *Háború béke idején. Paramilitáris erőszak Európában az első világháború után*, szerk. Robert GERWARTH–John HORNE, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017, 71 –92.

Robert GERWARTH–John HORNE, Paramilitarizmus az első világháború után, ford. VÁRADY Péter, in *Háború béke idején. Paramilitáris erőszak Európában az első világháború után*, szerk. Robert GERWARTH–John HORNE, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017, 13–32.

GOTTFRIED Barna, Thuróczy István és a román király elleni merényletterr, *Székegyföld*, 2010/7, 79–101.

GOTTFRIED Barna – NAGY Szabolcs, *A Székely Hadosztály története*, Csíkszereda, Csíkszereda Kiadóhivatal, 2019.

G. SOÓS Katalin, *A nyugat-magyarországi kérdés 1918–1919*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1967.

G. SOÓS Katalin, Magyar–bajor–osztrák titkos tárgyalások és együttműködés, 1920–1921, *Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae. Acta Historica*, 1967/XVII, 3–43.

G. SOÓS Katalin, *Burgenland az európai politikában 1918–1921*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1971.

GULYÁS László, *A Horthy-korszak külpolitikája. 1. Az első évek 1919–1924*, Máriabesnyő, Attraktor Kiadó, 2012.

GULYÁS Martin, Az 1945-ös csongrádi földosztás vesztesei, *Emlékeztető*, 2016/1–2, 52–68.

GYURGYÁK János, *Magyar fajvédők*, Budapest, Osiris Kiadó, 2012.

Háború béke idején. Paramilitáris erőszak Európában az első világháború után, szerk. Robert GERWARTH–John HORNE, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017.

Hadtudományi Lexikon. Új kötet, főszerk. KRAJNCZ Zoltán, Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2019.

HAGYMÁSI Tamás, Korszakváltások, *Valóság*, 2013/3, 38–50.

HATOS Pál, *Az elátkozott köztársaság. Az 1918-as összeomlás és forradalom története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2018.

HATOS Pál, *Rosszfiúk világforradalma. Az 1919-es magyarországi tanácsköztársaság története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2021.

HATOS Pál, Veszedelemes viszonyok? A két világháború közötti katolikus–protestáns versengés történelmi kontextusai, in *Trianon után. Politikai gondolkodás és történetírás*, szerk. HÖNICH Henrik, Budapest, Századvég Kiadó, 2022, 137–166.

HÉJJAS Iván, *Légi jog*, Első Kecskeméti Hírlapkiadó- és Nyomda Rt., 1934.

HETÉNYI IMRE, *Amikor a rend őre voltam*, Budapest, Pantheon Kiadás, 1941.

Ulrike Claudia HOFFMANN, „*Verräter verfallen der Feme!*” Fememorde in Bayern in den zwanziger Jahren, Köln–Weimar, Böhlau Verlag, 2000.

HOLLÓSI Gábor, Országgyűlési választási rendszer a Horthy-korszak Magyarországon, *Pro Publico Bono: Magyar Közigazgatás*, 2015/1, 115–133.

Horthy Miklós titkos iratai, forráskiad. SZINAI Miklós, SZŰCS László, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1965.

HORTHY Miklós, *Emlékirataim*, Budapest, Európa Kiadó, 1990.

HOLLÓS Ervin – LAJTOS Vera, *Horthy Miklós, a félérek vezére*, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1985.

Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. I. Az ellenforradalom hatalomra jutása és rémuralma Magyarországon 1919–1921, forráskiad. KARSAI Elek, KUBITSCH Imre, NEMES Dezső, PAMLÉNYI Ervin, Budapest, Szikra Kiadó, 1956.

Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. II. A fasiszta rendszer kiépítése Magyarországon 1921–1924, forráskiad. KARSAI Elek, NEMES Dezső, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1959.

Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. III. Az ellenforradalmi rendszer gazdasági helyzete és politikája Magyarországon 1924–1926, forráskiad. KARSAI Elek, NEMES Dezső, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1959.

Iratok az ellenforradalom történetéhez 1919–1945. IV. Az ellenforradalmi rendszer külpolitikája 1927. január 1. – 1931. augusztus 24., forráskiad. KARSAI Elek, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1967.

Iratok az igazságszolgáltatás történetéhez 2., szerk. HORVÁTH Ibolya – SOLT Pál – SZABÓ Győző – ZANATHY János – ZINNER Tibor, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1993.

JAGADICS Péter, *A Horthy-hadsereg Nemzetvédelmi Szolgálat, Szakmai Szemle – A Katonai Biztonsági Hivatal Tudományos Tanácsának szakmai kiadványa*, 2010/3, 191–205.

JANKOVICH Arisztid, *A Nemzeti Hadsereg (1919)*, forráskiad. GYÖRGY Sándor, Budapest, Szülőföld Könyvkiadó – Trianon Múzeum, 2019.

Nigel H. JONES, *Hitler's Heralds. The Story of the Freikorps, 1918–1923*, Dorset, Barns and Noble, 1995.

KÁDÁR Gábor – VÁGI Zoltán, Antiszemita atrocitások, gyilkosságok, pogromok a fehérterror időszakában, ELTE Társadalmi Konfliktusok Kutatóintézete, 2010.
http://konfliktuskutato.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=138:antiszemita-atrocitasok-gyilkosságok-pogromok-a-feherterror-idszakaban-&catid=16:esetek

KÁDÁR LYNN Katalin, Eckhardt Tibor amerikai évei, 1941–1972, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2006.

KÁNTÁS Balázs, *A Duna–Tisza közí dossieré. Három alapvető forrás a Duna–Tisza közí paramilitáris erőszak történetéhez, 1919–1924*, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *A különítményesek nyomában. Tanulmány és források Héjjas Iván paramilitáris vezető és különítménye tevékenységéről, 1919–1923*, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Váry Albert koronaügyész-bélyettes összefoglaló jelentése a fehérterror Duna–Tisza közén zajlott eseményeiről, 1922*, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Viták a „másik állambatalom”-ról. Válogatás a fegyveres titkos társaságok ügyében elhangzott parlamenti felszólalásokból, 1923–1924*, Budapest, OSZK Magyar Elektronikus Könyvtár, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Konszolidáció kézígránáttal? Az Ébredő Magyarok Egyesületének antiszemita indíttatású jászkarajenői merényletéről, 1922*, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *A csongrádi bombamerénylet. Sajtó- és egyéb források a Horthy-korszak egyik antiszemita terrorcselekményének kontextusához, 1923–1924*, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *A Csocsó bácsi-féle összeesküvés: Apor Viktor tartalékos honvéd főhadnagy és társai hatalomátvételi terve, 1923*, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *A magyar sörpucss? Ulain Ferenc nemzetgyűlési képviselő és társai államcsínykísérlete, 1923 – Tanulmány és források*, Budapest, OSZK Magyar Elektronikus Könyvtár, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Árnyékkatonák és árnyékpolitikusok. Újabb dokumentumok a Horthy-korszak első éveinek radikális jobboldali titkos paramilitáris szervezeteinek működéséről, 1923–1926*, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Héjjas Iván paramilitáris vezető és különítménye szerepe a Duna–Tisza közti fehérterrorban, valamint az ellenük lefolytatott ügyész vizsgálata, 1920–1922*. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Documenta Paramilitaria Hungarica. Tanulmány és történeti források a Kettőskereszt Vészövetség titkos irreguláris katonai alakulat tevékenységéről. 1919–1945*, Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2020.

KÁNTÁS Balázs, *Fehérterror a Duna–Tisza között: Héjjas Iván főhadnagy és különítménye tevékenysége, 1919–1921. White Terror in the Danube–Tisza Interfluvium The Activities of First Lieutenant Iván Héjjas and His Detachment, 1919–1921*. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *Milicisták, puccsisták, terrorfiúk*. Budapest, Művészeti és Irodalmi Jelen Kft., 2021.

KÁNTÁS Balázs, *Rendőrgyilkosság az Oktogonnál: Tanulmány és levéltári források Soltra József rendőr meggyilkolásának körülményeihez és politikai kontextusához, 1920*. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *Antibolsevizmus, irredentizmus, antiszemitizmus, terrorizmus: A Kovács testvérek irredenta indíttatású bűncselekményei és ellentmondásos kapcsolatuk a magyar állami szervekkel, 1923–1925*. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *A bombaper. A Horthy-korszak első éveinek egyik legnagyobb büntetőpere és politikai kontextusa, 1922–1926*. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *„Szép napok” a Britannia Szállóban: Adatok és levéltári források a magyarországi fehérterror egyik hírhedt irreguláris katonai alakulatának fővárosi atrocitásaiboz, 1919–1920*. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *A bombamerényletek kora: Levéltári források a Horthy-korszak első éveinek politikai terrorizmusához, 1922–1924*. Budapest, Horthy-korszak Történetének Kutatásáért Társaság, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *A Brief and Fragmented History of Radical Right-Wing Paramilitary Formations in Hungary in the 1920s*. New Delhi, AkiNik Publications, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *The Dream of the White Internationale: Secret Hungarian-German-Austrian Negotiations and Attempts of Military Cooperation, 1919–1923*. New Delhi, AkiNik Publications, 2021.

KÁNTÁS Balázs, *The Period of Bomb Attacks: Paramilitary Formations and Terrorism in Hungary in the First Years of the Horthy-Era, 1922–1924*. Zittau, Weser Books, 2022.

KÁNTÁS Balázs, *A Kettőskereszt Vérszövetség: Egy titkos irreguláris katonai szervezet tevékenysége az 1920-as évek Magyarországon. The Double Cross Blood Union: A Secret Irregular Military Formation and its Activity in Hungary During the 1920s*. Budapest, Line Design Kiadó, (Rerum Fides 4.), 2022.

KÁNTÁS Balázs, Héjjas Iván. *Vázlat egy magyar radikális jobboldali katonatiszt-politikus életrajzához és kapcsolatrendszeréhez*, Budapest, Hungarovox Kiadó, 2022.

KARSAI Elek, *Számjeltávirat valamennyi magyar királyi követségnek*, Budapest, Táncsics Kiadó, 1969.

KARSAI László, *Szálasi Ferenc. Politikai életrajz*, Budapest, Balassi Kiadó, 2016.

Janet KERÉKES, *Álarcosbál a Fehér Keresztben. A zsidó asszimiláció*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2018.

KERÉKES Lajos, Olaszország, Magyarország és az osztrák Heimwehr-mozgalom, *Történelmi Szemle*, 1961/2, 199–216.

KERÉKES Lajos, *Ausztria történelme 1918–1955*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1966.

KERÉKES Lajos, *Hitler-puccs a sörházban*, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1976.

KEREPESZKI Róbert, A politikai és társadalmi élet határán. A Társadalmi Egyesületek Szövetsége a Horthy-korszakban, in „...nem leleplezni, hanem megismerni és megérteni”. *Tanulmányok a 60 éves Romsics Ignác tiszteletére*, szerk. GEBEI Sándor – IFJ. BERTÉNYI Iván – RAINER M. János, Eger, Esterházy Károly Főiskola, 373–388.

KEREPESZKI Róbert, *A Turul Szövetség 1919–1945. Egyetemi ifjúság és jobboldali radikalizmus a Horthy-korszakban*, Máriabesnyő, Attraktor Kiadó, 2012.

KEREPESZKI Róbert, *A Vitézi Rend, 1920–1945*, Máriabesnyő, Attraktor Kiadó, 2013.

KEREPESZKI Róbert, *Darányi Kálmán. Pályakép, személyiség, korrajz*, Budapest, Kronosz Kiadó, 2018.

David KING, *The Trial of Adolf Hitler. The Beer Hall Putsch and the Rise of the Nazi Germany*, London – New York, W. W. Norton and Company, 2017.

KIRSCHNER Béla, *A „szakszervezeti kormány” hat napja, 1919*, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1968.

KOLONTÁRY Attila, *Alekszej von Lampe, Vrangel báró katonai képviselője Magyarországon*, Pécs, PTE BTK Történettudományi Intézet – Modernkori Oroszország és Szovjetunió Történeti Kutatócsoport, (MOSZT-füzetek 1.), 2015.

KOMORÓCZY Géza, *A zsidók története Magyarországon. II. 1849-től a jelenkorig*, Pozsony, Kalligram, 2012.

KONOK Péter, Az erőszak kérdései 1919–1920-ban. Vörösteror–fehérterror, *Múltunk*, 2010/3, 72–91.

KÓRÓDI Máté, *Adattár a Magyar Nemzeti Hadsereg különítményes csoportjai és más fegyveres szervek által elkövetett gyilkosságokról, 1919. augusztus 3. – 1921. október 23.*, Budapest, Clio Intézet, (Clio Kötetek 2.), 2020.

KOVÁCS Tamás, Adalékok a Magyar Királyi Külügyminisztérium szerepéhez az államvédelemben és az államrendészetben, *Fons*, 2008/1, 81–94.

KOVÁCS Tamás, Az ellenforradalmi rendszer politikai rendészetének genezise, 1919–1921, *Múltunk*, 2009/2, 64–92, 75.

KOVÁCS Tamás, *Megfigyelés, internálás, deportálás. Az internálás és a toloncolás kérdésköre a két világháború között, különös tekintettel a II. világháború korára*, PhD-értekezés, Pécs, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Interdiszciplináris Doktori Iskola, 2013.

KOVÁCS Tamás, A Nemzeti Hadsereg és a tiszti különítmények, in *Csoportosulás, lázadás és a társadalom terrorizálása. (Rendészettörténeti Tanulmányok 2.)*, szerk. JÁMBOR Orsolya Ilona – TARJÁN G. Gábor, Budapest, Rendőrség Tudományos Tanácsa, 2019, 151–172.

KOVÁCS Tamás, *A Honvédelmi Minisztérium „T” Szervének létrejötte és működése, avagy elhárítás és kémkedés az I. világháború végétől a bethleni konszolidációig*, Budapest, Nemzeti Közzolgálati Egyetem, 2020.

KOVÁCS Zoltán András, Láday Istvánnak, a Szálasi-kormány belügyminisztériumi államtitkárának fogságban írott feljegyzései, *Lymbus*, 2008/6, 321–355.

KOVÁCS M. Mária, *Liberalizmus, radikalizmus, antiszemitizmus. A magyar orvosi, ügyvédi és mérnöki kar politikája 1867 és 1945 között*, Budapest, Helikon Kiadó, 2001.

KÖPFLER Balázs, Friedrich István szerepe a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártjának létrejöttében és felbomlásában, *Közép-Európai Közlemények*, 2017/4, 83–100.

KŐSZEGVÁRI Tibor, *Diverzió*, Zrínyi Katonai Kiadó, 1984.

KRISTÓ NAGY István, *A nyilasok*, Budapest, Ezredvég Alapítvány, (Z-füzetek 28.), 1991.

Gabriele KRÜGER, *Die Brigade Erhardt*, Hamburg, Leibnitz Verlag, 1971.

John T. LAURIDSEN, *Nazism and the Radical Right in Austria, 1918–1934*, Kopenhagen, The Royal Library – Museum Tusculanum Press, 2007.

L. NAGY Zsuzsa, *Szabadkőművesek*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1988.

L. NAGY Zsuzsa, *Egy politikus polgár portréja. Rassay Károly*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2006.

Magyarország a második világháborúban. Lexikon A–Zs, főszerk. SIPOS Péter, Budapest, Petit Real Könyvkiadó – Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézete – Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézet és Múzeum – Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem – Magyar Hadtudományi Társaság, 1997.

Magyarországi politikai pártok lexikona, 1846–2010, főszerk. VIDA István, Budapest, Gondolat Kiadó, 2011.

Magyarország történeti kronológiája, 3. 1848–1944, szerk. BENDA Kálmán, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1983.

Magyar pokol. A magyarországi fehérterror betiltott és üldözött kiadványok tükrében, szerk. MARKOVITS Györgyi, Budapest, Magvető Könyvkiadó, 1964.

MAJOR Ákos, *Népbíráskodás és forradalmi törvényesség. Egy népbíró visszaemlékezései*, szerk. ZINNER Tibor, Budapest, Minerva Könyvkiadó, 1988.

MÁRKUS László, *A Károlyi Gyula-kormány bel- és külpolitikája*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1968.

Megfigyelés alatt. Dokumentumok a horthysta titkosrendőrség működéséről 1920–1944, forráskiad. Beránné Nemes Éva, Hollós Ervin, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1977.

Susanna MEINL, *Nationalsozialisten gegen Hitler. Die nationalrevolutionäre Opposition um Friedrich Wilhelm Heinz*, Berlin, Siedler Verlag, 2000.

Armin MOHLER, *Die Konservative Revolution in Deutschland 1918–1932. Ein Handbuch*, Darmstadt, Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1989.

Paolo MORISI, *Hell in the Trenches. Austro-Hungarian Stormtroopers and Italian Arditi in the Great War*, Warwick, Helion and Company, 2018.

Jun NAKATA, *Der Grenz- und Landesschutz in der Weimarer Republik 1918–1933. Die geheime Aufrüstung und die deutsche Gesellschaft*, Rombach Verlag, Freiburg im Breisgau, 2002.

NÁNÁSI László, *A jogrend szolgálatában. Váry Albert élete és működése, 1875–1943*, Budapest, Magyarország Legfőbb Ügyészsége, 2015.

NÁNDORI Pál, A hirtenbergi fegyverszállítás, *Hadtörténelmi Közlemények*, 1968/4, 636–657.

NÁNDORI Pál, *A marseilles-i gyilkosság nemzetközi jogi vonatkozásai*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1972.

NEMES Dezső, *Az ellenforradalom története Magyarországon 1919–1921*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1967.

NÉMETH István, *Magyarok és németek (1914–1934)*, Budapest, magánkiadás, 2017.

NÉMETH István, *Császárságból diktatúrába. Németország a 20. század első felében*, Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2017.

NÉMETH István, A Wilhelmstrasse és Magyarország. Az 1920-as évek (1. rész), *Valóság*, 2017/6, 45–80.

NÉMETH István, Német haditengerészeti és légügyi lépések a versailles-i békeszerződés kijátszására a weimari köztársaság (1919–1933) éveiben, *Acta Academiae Agriensis. Sectio Historiae*, 2017/XLIV, 523–534.

OLASZ Lajos, *A kormányzóhelyettesi intézmény története, 1941–1944*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2007.

OLASZ Lajos, Tervek a Felvidék visszafoglalására 1920-ban, *Közép-Európai Közlemények*, 2020/4, 89–114.

ORMOS Mária, *Hitler*, Budapest, T-Twins Kiadó, 1994.

ORMOS Mária, Mussolinitől Hitlerig, in *Akik nyomot hagytak a 20. századon. Diktátorok – diktatúrák*, szerk. ERÉNYI Tíbor, Budapest, Napvilág Kiadó, 1997, 27–47.

ORMOS Mária, *Egy magyar médiavezér. Kozma Miklós*, Budapest, PolgArt Kiadó, 2001.

PAKSA Rudolf, Szélsőjobboldali pártok és mozgalmak a Horthy-korszakban, *Kommentár*, 2007/5, 68–75.

PAKSA Rudolf, *A magyar szélsőjobboldal története*, Budapest, Osiris Kiadó, 2012.

PAKSA Rudolf, *Magyar nemzetiszocialisták. Az 1930-as évek új szélsőjobboldali mozgalma. pártjai, politikusai, sajtója*, Budapest, Osiris Kiadó – MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, 2013.

PAKSA Rudolf, *A numerus clausus, Gróf Bethlen István és kora*, szerk. NAGY Zsejke, Budapest, Osiris Kiadó, 2014, 137–157.

- PAKSA Rudolf, A fehérterror „logikája”. Események, olvasatok, kontextusok, in *Terror 1918–1919. Forradalmárok, ellenforradalmárok, megszállók*, szerk. MÜLLER Rolf–TAKÁCS Tíbor–TULIPÁN Éva, Budapest, Jaffa Kiadó, 2019, 217–245.
- PAKSY Zoltán, *Nyilas mozgalom Magyarországon 1932–1939*, Budapest, Gondolat Kiadó, 2013.
- PAPP István, *A magyar népi mozgalom története, 1920–1990*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2012.
- PAPP István, *Szemek a láncban. Játzmák a magyar állambiztonság történetében*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2015.
- PAPP István, *Febér Lajos. Egy népi kommunista pályaképe*, Budapest–Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2018.
- PÁSZTOR Mihály, *A fehérterror néhány jelensége. Pest megye 1919–1920*, Budapest, Pest Megyei Levéltár, 1985.
- PATAKI Ferenc, *Az ellenforradalom hadserege 1919–1921*, Budapest, Zrínyi Kiadó, 1973.
- PELLE János, Gázkamra a sörgyárban? Munkaszolgálatosok Kőszegen és orvosuk népbíróági pere, *Életünk*, 2017/1, 1–29.

PINTÉR István, *Ki volt Horthy Miklós?*, Budapest, Zrínyi Könyvkiadó, 1968.

PÓCS Nándor, *Varjúsereg. Kovács Tivadar és a magyar fajvédelem láthatatlan útjai*, Budapest–Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2022.

PORKOLÁB Imre, *Az aszimmetrikus hadviselés adaptációja. A tradicionális és irreguláris hadikultúrák összecsapásainak vizsgálata*, Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2020.

PÖLÖSKEI Ferenc, *Hungary After Two Revolutions 1919–1922*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1980.

PRÓNAY Pál, *A határban a halál kaszája. Fejezetek Prónay Pál naplójából*, forráskiad. PAMLÉNYI Ervin, SZABÓ Ágnes, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1963.

PÜSKI Levente, *A Horthy-korszak szürke eminenciása. Károlyi Gyula (1871–1947)*, Pécs, Kronosz Kiadó, 2016.

PÜSKI Levente, A Horthy-korszak politikai rendszere, in *A Horthy-korszak vitatott kérdései*, Budapest, Kossuth Kiadó, 2020, 55–74.

RESPERGER István, *Die Risiken, Herausforderungen, und Bedrohungen. Die Rolle der Streitkräfte in den neuen bewaffneten Konflikten aus ungarischen Sicht*, Hamburg, Hamburg University of Applied Sciences, 2003.

RESPERGER István – KISS Álmos Péter – SOMKUTI Bálint,
Aszimmetrikus hadviselés a modern korban. Kis háborúk nagy batással,
Budapest, Zrínyi Kiadó, 2013.

RESPERGER István, Stratégiák és fogalmak háborúja, az
aszimmetrikus hadviselés hadtudományi megközelítése,
Hadtudomány, 2016/26, 37–50.

RESPERGER István, *A válságkezelés és a hibrid hadviselés*, Budapest,
Dialóg Campus Kiadó, 2018.

Alexandra ROBBINS, *Secrets of the Tomb. Skull and Bones, the Ivy
League, and the Hidden Paths of Power*, Back Bay Books,
Boston–New York, 2002.

ROMSICS Ignác, Franciaország, Bethlen és a frankhamisítás,
Történelmi Szemle, 1981/1, 67–86. ROMSICS Ignác, *A Duna–Tisza
közé hatalmi-politikai viszonyai 1918–19-ben*, Budapest, Akadémiai
Kiadó, 1982.

ROMSICS Ignác, *A trianoni békeszerződés*, Budapest, Helikon Kiadó,
2015.

ROMSICS Ignác, *A Horthy-korszak*, Budapest, Helikon Kiadó, 2017.

ROMSICS Ignác, *A nagy háború és az 1918–1919-es magyarországi
forradalmak*, Budapest, Helikon Kiadó, 2018.

ROMSICS Ignác, *Bethlen István*, Budapest, Helikon Kiadó, 2019.

ROMSICS Ignác, *Honmentők/honvesztők*, Budapest, Helikon Kiadó, 2021.

RÓNA Tamás, *Judaizmus és közösségtörténet. Kecskemét rabbijainak működése történet-szociológiai megközelítésben*, Budapest, Magyarhoni Zsidó Imaegylet (ZSIMA), 2022.

RÓNA Tamás, *Az örökös éjszakája. Válogatott zsidó vallástudományi tanulmányok*, Budapest, Magyarhoni Zsidó Imaegylet (ZSIMA), 2022.

RÓNA Tamás, *Láss túl a falakon! Tamás Róna főrabbi válogatott tanításai, beszédei, előadásai*, Budapest, Magyarhoni Zsidó Imaegylet (ZSIMA), 2022.

RÓNA Tamás, *A közösség szolgálatában. Kecskemét négy neves rabbijának pályarajza a dualizmustól a Kádár-korszakig*, Budapest, Magyarhoni Zsidó Imaegylet (ZSIMA), 2022.

RÓNA Tamás, *Kiáltó folyam, avagy a hullámtörés analógiája. Róna Tamás főrabbi egybegyűjtött írásai*, Budapest, Magyarhoni Zsidó Imaegylet (ZSIMA), 2022.

RÓNA Tamás–SCHINDLER Iván, *Schindler József szegedi főrabbi emlékezete*, Szeged, Szegedi Zsidó Hitközség dr. Birnfeld Sámuel Könyvtára, 2019.

Thomas L. SAKMYSTER, *Hungary's Admiral on Horseback. Miklós Horthy, 1918–1944*, Washington, Columbia University Press, 1994.

Karin SCHAEFER, *German Military and the Weimar Republic. General Hans von Seeckt, General Erich Ludendorff and the Rise of Hitler*, London, Pen and Sword Military, 2020.

SCHUTZBACH Csaba, *Friedrich István. 100 éve történt az őszirózsás forradalom*, Veszprém, Magyar Vidék 56-os Szervezet Országos Központja, 2018.

SERFŐZŐ Lajos, A titkos társaságok és a konszolidáció 1922–1926-ban, *Acta Universitatis Szegediensis de Attila József Nominatae. Acta Historica*, Tomus LVII, 1976, 3–60.

SHVOY Kálmán, *Shvoy Kálmán titkos naplója és emlékirata 1920–1945*, forráskiad. Perneki Mihály, Budapest, Kossuth Könyvkiadó, 1983.

Jean-François SIGNIER, *Titkos társaságok*, Athenaeum Kiadó, Budapest, 2006.

SIMON István, Egy „keresztény-nemzeti” csúcsmenedzser, Wünscher Frigyes, *Múltunk*, 2006/2, 31–53.

SIPOS Péter, A konspiráció mítosza. Titkos szerveződések Magyarországon 1919–1944, *Beszélő*, 1995/29–30.

SOMBOR-SCHWEINITZER József, *Rendőrségi célkeresztben a szélsőjobb. Dr. Sombor-Schweinitzer József feljegyzése a szélsőjobboldali mozgalmakról*,

1932–1943, forráskiad. KOVÁCS Tamás, Budapest, Gondolat Kiadó, 2009.

SOÓS László, A Nemzeti Munkavédelmi Szervezet létrehozása és tevékenységének első évei, 1921–1926, *Levéltári Szemle*, 1979/1–2, 277–291.

SÓREGI Zoltán, Egy felemás diverzánsakció. Szabadcsapatok Kárpátalján 1938 őszén, *Felderítő Szemle*, 2009/4, 148–156.

SÓREGI Zoltán, Adalékok a marseille-i merényletkez, *Archívnet*, 2013/4.

https://archivnet.hu/hadtortenet/adalekok_a_marseillei_merenyilet_hatteréhez.html

SUBA János, Karhatalmi formációk Magyarországon 1918–1920, *Rendvédelem-történeti Füzetek*, 2008/18, 131–142.

SUBA János, A Nemzeti Hadsereg csendőralakulatai 1919–1921, *Közép-európai Közlemények*, 2015/4, 47–60.

SUBA János, Polgárőrség szervezése 1919–1921, *Rendvédelem-történeti Füzetek*, 2018/56, 131–144.

SZABÓ Ferenc SJ, *Próbászka Ottokár élete és műve (1858–1927)*, Budapest, Szent István Társulat, 2007.

SZAKÁLY Sándor, A magyar katonai felső vezetés, 1938–1945, Budapest, Ister Kiadó, 2001.

SZAKÁLY Sándor, *Honvédség és tisztikar 1919–1947*, Budapest, Ister Kiadó, 2002.

SZAKÁLY Sándor, Napló, naplószerű emlékirat, emlékirat? Shvoy Kálmán titkos naplója és emlékirata 1918–1945 nyomán a naplóíró felelősségéről és a forráskritika fontosságáról, in *Emlékirat és történelem*, szerk. HORVÁTH Jenő – PRITZ Pál. Budapest, 2012. Magyar Történelmi Társulat – Nemzetközi Magyarságtudományi Társaság. 82–98.

SZAKÁLY Sándor, Az önálló magyar katonai hírszerzés és kémelhárítás létrehozása 1918–1922, in *A XIX–XX. századi magyar állam nemzetbiztonsági testületei*, szerk. BODA József – PARÁDI József, Budapest, Szemere Bertalan Magyar Rendvédelem-történeti Tudományos Társaság–Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, 2014, 101–116.

SZAKÁLY Sándor, *A 2. vkf. osztály, Tanulmányok a magyar katonai hírszerzés és kémelhárítás történetéről, 1918–1945*, Budapest, Magyar Napló Kiadó – VERITAS Történetkutató Intézet, 2015.

SZAKÁLY Sándor, Az Evidenzbürotól az önálló magyar katonai hírszerzés megteremtéséig, *Felderítő Szemle*, 2016/11, 64–74.

Szakmatörténeti szemelvények, forráskiad. BODA József– DOBÁK Imre– REGÉNYI Kund–SZILI László, Budapest, Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, 2014.

SZÁSZ László, Bánffy Miklós. Az erdélyi szellem arisztokratája, Budapest, Magyar Művészeti Akadémia, 2020.

SZÁVAI Ferenc, *Az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásának következményei. Az államutódlás vitás kérdései*, Pécs, Pro Pannonia Kiadó, 2004.

SZEKÉR Nóra, *A Magyar Község története*, PhD-értekezés, Budapest, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Történettudományi Doktori Iskola, 2009.

SZEKÉR Nóra, *Titkos társaság. A Magyar Testvéri Község Története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2017.

SZERÉNYI Ildikó – VISZKET Zoltán, Buzgó Mócsing, az igazi Trebitsch, *Archívnet*, 2006/3.

http://www.archivnet.hu/kuriozumok/buzgo_mocsing_az_igazi_trebitsch.html

TAKÁCS Tibor, Megfigyelt, kitelepített, megfigyelt. Mikecz Ödön és a politikai rendőrség 1951 után, in Honukban otthontalanok. Tanulmányok az 1951. évi budapesti kitelepítések történetéből, szerk. GYARMATI György–PALASIK Mária, Budapest–Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2018, 251–273.

Dmitar TASIĆ, *Paramilitarism in the Balkans. Yugoslavia, Bulgaria, and Albania, 1917–1924*, Oxford, Oxford University Press, 2020.

TÓTH Attila, *Piroska János élete és festészete*, Csongrád, Magánkiadás, 2009.

TÓTH Imre, *Egy polgári arisztokrata. Kánya Kálmán (1869–1945)*, Pécs, Kronosz Kiadó, 2016.

TÓTH Imre, *Két Anschluss között. Nyugat-Magyarország és Burgenland Wilsontól Hitlerig*, Budapest, Kronosz Kiadó, 2020.

TÓTH Tibor, *Manicheizmus*. Debecen, Zikkurat-Média Kft., 2002.

TÓTH Tibor, *A hungarista mozgalom emigrációtörténete az „Út és cél” és a „Hungarista Tájékoztató” című sajtótermékek tükrében*, PhD-értekezés, témavezető prof. dr. Szakály Sándor, Debreceni Egyetem Történettudományi Doktori Iskola, 2007.

TÓTH Tibor, *A hungarista mozgalom emigrációtörténete az „Út és cél” és a „Hungarista Tájékoztató” című sajtótermékek tükrében*, Debrecen, Debrecen University Press, 2008.

TÓTH Tibor, *Társadalmi problémák a vidéki Magyarországon és szociálpolitikai viták a törvényhozásban az 1930-as években*, Budapest, Gondolat Kiadó, 2018.

TÓTH Tibor, *A Forgotten Agricultural Modernization Program from the 1930s, in Agriculture and Rural Life in Finland and Hungary*, szerk. VARGA Zsuzsanna–Anssi HALMESVIRTA, Suomen Maatalousmuseo Sarka, Helsinki, 2018, 69–78.

Giovanni A. TRAVAGLINO – Lisbeth Drury, *The Secret Power of Criminal Organizations. A Social Psychological Approach*, Berlin, Springer, 2020.

TURBUCZ Dávid, *Horthy Miklós*, Budapest, Napvilág Kiadó, 2011.

TURBUCZ Dávid, *A Horthy-kultusz, 1919–1944*, Budapest, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2016.

TURBUCZ Dávid, *Horthy Miklós, a haditengerésztiszt*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2022.

TURBUCZ Dávid, Horthy Miklós világképe és gondolkodásmódja az első világháborút követően, in *Trianon után. Politikai gondolkodás és történetírás*, szerk. HÖNICH Henrik, Budapest, Századvég Kiadó, 2022, 167–186.

UJSZÁSZY István, *Vallomások a holtak házából. Ujszászy István vezérőrnagynak, a 2. vkf. osztály és az Államvédelmi Központ vezetőjének az ÁVH fogságában írott feljegyzései*, forráskiad. HARASZTI György, KOVÁCS Zoltán András, SZITA Szabolcs, Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Corvina Kiadó, 2007.

UJVÁRY Gábor, *„Egy európai formátumú államférfi”. Klebelsberg Kuno (1875–1932)*, Pécs, Kronosz Kiadó, 2014.

UNGVÁRY Krisztián, Egy magyar intézmény. A „Zsidókérdést Kutató Intézet” keletkezéséhez, in *Évkönyv 2003*, XI. *Magyarország a jelenkorban*, Budapest, 1956-os Intézet, 2003, 147–163.

UNGVÁRY Krisztián, *A Horthy-rendszer mérlege. Diszkrimináció, szociálpolitika és antiszemitizmus Magyarországon 1914–1944*, Pécs, Jelenkor Kiadó – Országos Széchenyi Könyvtár, 2012.

UNGVÁRY Krisztián, *Horthy Miklós. A kormányzó és felelőssége 1920–1945*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2020.

UNGVÁRY Krisztián, *Kiugrás a történelemből. Horthy Miklós a világpolitikai színpadán*, Budapest, Open Books, 2022.

Uğur Ümit ÜNGÖR, *Paramilitarism. Mass Violence in the Shadow of the State*, Oxford, Oxford University Press, 2020.

VÁGI Zoltán, Endre László. Fajvédelem és antiszemitizmus a közigazgatási gyakorlatban 1919–1944, in *Tanulmányok a Holokausztról II.*, szerk. Randolph L. BRAHAM, Budapest, Balassi Kiadó, 2002, 81–154.

VARGA Krisztián, Az 1945 előtti politikai rendőrség Wayand Tibor detektívfelügyelő önvallomásában, *Betekintő*, 2009/1. http://www.betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2009_1_varga_k.pdf

VARGA Krisztián, *Ellenség a baloldalon. Politikai rendőrség a Horthy-korszakban*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2015.

VARGYAI Gyula, *A biatorbágyi merénylet. Merénylet a merénylet ellen*, Budapest, Hadtörténelmi Levéltár – Paktum Nyomdaipari Társaság, 2002.

VÁRY Albert, *A vörös uralom áldozatai Magyarországon*, Vác, A Váci Királyi Országos Fegyintézet Könyomdája, 1922.

VESZPRÉMY László Bernát, „Ne hagyjátok őket elcipelni!” Zdravec István és a holokauszt, *Sapientiana*, 2016/1, 78–91.

VESZPRÉMY László Bernát, 1921. *A Horthy-rendszer megszilárdulásának története*, Budapest, Jaffa Kiadó, 2021.

VONYÓ József, Jobboldali radikálisok Magyarországon 1919–1944. Tanulmányok, dokumentumok, Budapest, Kronosz Kiadó, 2012.

VONYÓ József, Gömbös Gyula, Budapest, Napvilág Kiadó, 2014.

VONYÓ József, Gömbös Gyula és a hatalom. Egy politikussá lett katonatiszt, Budapest, Kairosz Kiadó, 2018.

Robert G. L. WAITE, *Vanguard of Nazism The Free Corps Movement In Post-War Germany 1918–1923*, New York, W. W. Norton and Company, 1969.

Bernard WASSERSTEIN, *Az igazi Trebitsch. Az átváltozóművész*, ford. MOLNÁR György, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2016.

WAYAND Tibor, *Önvallatás. Wayand Tibor fogságban írt visszaemlékezései, 1945–1946*, forráskiad. VARGA Krisztián, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára–Kronosz Kiadó, Budapest, 2019.

Thomas WIEDER, Genre fasciste. Dans les années 1920, Adolf Hitler était surveillé par les services français. La fiche rédigée sur le futur Führer dort dans une armoire des Archives nationales, *Le Monde*, 2009. november 20.

WINDISCH-GRAETZ Lajos, *Hősök és csirkefogók. Megélt történelem 1899–1964*, ford. NYIZSNYÁNSZKY Ferenc, Budapest, Athenaeum Kiadó, 2019.

ZADRAVECZ István, *Páter Zadravec titkos naplója*, forráskiad. BORSÁNYI György, Kossuth Könyvkiadó, 1967.

ZAKAR József, Fajvédők az 1920-as évek Magyarországon, in *Tanulmányok a holokausztról V.*, szerk. Randolph L. BRAHAM, Budapest, Balassi Kiadó, 2011, 52–111.

ZEIDLER Miklós, *A revíziós gondolat*, Pozsony, Kalligram, 2009.

ZEIDLER Miklós, Külpolitika és revízió – Mindent vissza?, in *A Horthy-korszak vitatott kérdései*, Budapest, Kossuth Kiadó, 175–196.

ZINNER Tibor, Adatok a szélsőjobboldali egyesületek megalakulásának körülményeihez, *Történelmi Szemle*, 1979/3–4, 562–576.

ZINNER Tibor, Adatok az Ébredő Magyarok Egyesületének 1918. november – 1920. március közötti történetéhez, *Budapest Főváros Levéltára Közleményei*, 1978/1, 251–284.

ZINNER Tibor, Az egyesületek, pártok feloszlása Budapesten 1945 és 1948 között 1., *Politika-Tudomány*, 1987/4, 60–77.; 2. rész: *Politika-Tudomány*, 1988/2, 76–88.

ZINNER Tibor, *Az ébredők fénykora, 1919–1923*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1989.

ZINNER Tibor, *Gyorstalpaló tanfolyam. A Büntetőbírói és Ügyészi, majd Bírói és Államügyész Akadémia története előzményeivel és következményeivel*, Budapest, Nemzeti Emlékezet Bizottsága, 2022.

Miként azt a jelen dokumentumkötet közlétevéje már számos, a témához kapcsolódó, korábbi szakmai publikációjában kifejtette: titokban működő szervezetek történetéről értekezni az egyik leghálátlanabb történetírói feladat, hiszen az ilyen organizációk jellemzően kevés iratot képeznek, vagy éppenséggel egyáltalán nem állítanak elő és hagynak hátra írott dokumentumokat. Márpedig a magyar történelem viharos időszakai közé tartozó Horthy-korszak bővelkedett – elsősorban jobboldali, irredenta eszmék mentén szerveződő, és ezzel persze nem szükségszerűen együtt járó módon, de igen gyakran az antiszemitizmust sem nélkülöző – titkos szervezetekben, melyek a politikai életet is befolyásolták, pontosabban tagjaik igen nagy arányban a magyar politikai-hivatalnoki-katonatiszti elitből kerültek ki, ezért szoros, ám ellentmondásos kapcsolatban álltak a kormánnyal is. E titokban működő szervezeteknek olykor volt legális fedőszervezete valamely társadalmi egyesület formájában, olykor pedig informális keretek között, csupán a tagok közti szóbeli megbeszélések és utasítások alapján fejtették ki a tevékenységüket. A komoly kormányzati támogatást élvező, olykor a kormány kezdeményezésére létrejövő titkos, nem egy esetben felfegyverzett, egymással is szoros átfedést mutató formációk legalább részben az első világháború elvesztése után komoly fegyverkezési korlátozások alatt álló magyar haderő rejtett kiegészítő alakulataként, illetve hírszerző, kémelhárító és politikai rendészeti szervekként is funkcionáltak, ezért esetükben állami vagy kvázi-állami szervekről, a mostanság divatos kifejezéssel „mélyállam”-nak nevezett jelenségről beszélhetünk. Bár működésükről kevés forrás maradt fenn, e szervezetek története bizonyos dokumentumok alapján legalább részlegesen megismerhető. A jelen történelmi fényképgyűjtemény célja, hogy a *Mellékkormány, árnyékhadsereg, másik államhatalom?* című terjedelmes, had- és politikátörténeti tárgyú monográfia mellékleteként segítse mind a tudományos kutatók, mind az esetleges laikus olvasók a tájékozódását a Horthy-korszak titkos, kvázi-állami radikális jobboldali paramilitáris szervezeteinek, irreguláris katonai alakulatainak, különítményeinek és veterányegyesületeinek, összességében mondhatni, „mélyállam”-ának szövevényes, nehezen feltárható és megérthető, igen bonyolult politikai, katonai és társadalmi összefüggéseket rejtő világában.